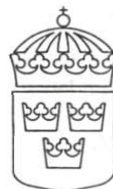

Riksdagens protokoll

1991/92:14

Tisdagen den 22 oktober

Kl. 14.30 – 16.15
18.00 – 18.45

Protokoll
1991/92:14

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollen för den 15 och 16 oktober.

2 § Svar på fråga 1991/92:9 om Cambodja

Anf. 1 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig när regeringen är beredd att upprätta diplomatiska förbindelser med Cambodja och om något utvecklingsbistånd förbereds till Cambodja för kommande budgetår.

Fredsprocessen i Cambodja har genom den senaste tidens utveckling nått ett skede där man får hoppas att en slutgiltig lösning på det mångåriga kriget äntligen är på väg. Det är mycket tack vare samtliga parter ökade kompromissvilja som förutsättningarna för fred har förbättrats på senare tid.

Pariskonferensen är sammankallad till ett möte i morgon den 23 oktober då vi hoppas att fredsavtalet skall kunna undertecknas. Enligt planerna skall därefter den nya statsledningen, SNC, installeras i Phnom Penh i mitten av november. Allmänna val är planerade att hållas i början av år 1993.

Som Hans Göran Franck konstaterar har krigsförstörelsen varit förödande för landet, och biståndsbehoven är självfallet mycket stora. Den förra regeringen avsatte under det förra budgetåret ca 37 milj.kr. i humanitärt bistånd för Cambodja. Den nya regeringen kommer givetvis att ta sitt ansvar när det gäller att bidra till uppbyggnaden av detta krigshärjade land. Regeringen är också beredd att delta i en internationell biståndsinsats efter det att en slutlig fredsöverenskommelse har träffats i Cambodja. Vi kommer också internationellt att verka för att biståndet till Cambodja ökar.

I vad gäller frågan om diplomatiska förbindelser vill jag säga att vi självfallet avser att återupprätta våra diplomatiska relationer med Cambodja. När det gäller formerna för detta och tidpunkten förs diskussioner inom kanslihuset för att finna den mest lämpliga lösningen. En svensk delegation under ledning av SIDA:s generaldirektör befinner sig för närvarande i Phnom Penh för att bl.a. informera sig om landets biståndsbehov.

Anf. 2 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Först får jag hälsa Margaretha af Ugglas välkommen som utrikesminister. Jag hoppas på ett fruktbart samarbete men också på granskning och opposition, som det skall vara.

Nu tackar jag också utrikesministern för det här svaret. Av allt att döma kommer det att ingås ett fredsavtal som gäller Cambodja. Cambodja hör till de mest krigshärjade och underutvecklade länderna i världen, men det är också ett land som har rika tillgångar och en, skulle jag vilja säga, unik kulturskatt.

Nu öppnar det sig möjligheter för Sverige att snabbt upprätta diplomatiska förbindelser med Cambodja. Sverige bör kunna etablera värdefulla ekonomiska och kulturella förbindelser med landet. Andra länder har länge legat i startgroparna och gjort förberedelser för en normalisering av relationerna med Cambodja. Av utrikesministerns svar förstår jag att också Sverige har denna beredskap. För svensk del hoppas jag att alla frågor som rör upprättandet av en ambassad i Phnom Penh skall lösas snabbt. Sverige har en goodwill hos det cambodjanska folket, vilket jag själv har kunnat konstatera vid besök. Det svenska solidaritetsstödet till cambodjanska folket under USAs interventionskrig, liksom de humanitära insatserna under det 13 år långa inbördeskriget, har bidragit till detta.

Den långa internationella isoleringen av Cambodja har varit mycket allvarlig. Biståndsbehovet är mycket stort. Biståndet bör inte understiga det utvecklingsbistånd som kan komma i fråga för andra länder i regionen. Jag undrar om utrikesministern delar uppfattningen att vi skall ha ett utvecklingsbistånd. Jag är inte riktigt säker när det gäller den punkten i svaret. Sverige bör också bidra till genomförandet av FNs fredsplan, som kräver mycket stora insatser.

Anf. 3 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Hans Göran Franck kommer att se till att jag får uppträda ofta i den här kammaren. Jag har redan hunnit konstatera att det blir så, och det tackar jag naturligtvis för.

Självfallet blir det första steget fortsatt humanitärt stöd. Det andra steget blir en form av hjälp till återuppbyggnaden. Då kan vi säga att Sverige i alla fall har en god framförhållning, eftersom vi redan har SIDA:s generaldirektör på plats.

Anf. 4 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag menar att vi redan under kommande budgetår skall förbereda ett utvecklingsbistånd. Det borde finnas goda möjligheter att göra detta. Under en mycket lång tid har vi inte kunnat ge Cambodja ett utvecklingsbistånd, beroende på att vi inte har kunnat upprätta diplomatiska förbindelser med Cambodja. Jag räknar med att svårigheterna snabbt skall kunna övervinnas. Därför blir min fråga till Margaretha af Ugglas: Är avsikten att redan under det kommande budgetåret förbereda ett utvecklingsbistånd till Cambodja?

Anf. 5 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Prot. 1991/92:14

22 oktober 1991

Herr talman! Jag tycker att det är alldeles naturligt att detta kommer med i övervägandena, men som Hans Göran Franck vet har vi en viss ärendefördelning i utrikesdepartementet. Den konkreta frågan bör väl ställas till Alf Svensson, men jag kan inte se annat än att det är alldeles naturligt att Cambodja och ett återuppbyggnadsbistånd finns med i planerna nästa år.

Svar på frågor

Sedan tycker jag också att vi med tacksamhet och kanske även litet stolthet kan notera det internationella samfundets omfattande engagemang för att lösa Cambodjas problem. På FN-håll planeras ju en mycket stor insats. Det ansvar som världsorganisationen tar på sig är ganska imponerande.

Anf. 6 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse utrikesministerns uttalande beträffande bistandsfrågan. Vi får väl återkomma till saken senare. Anledningen att understryka det här är så mycket större med tanke på de stora insatser som blir nödvändiga på grund av FNs plan för en varaktig fred i Cambodja. Även på denna punkt har jag fått den uppfattningen att utrikesministern har en positiv inställning till att Sverige på allt sätt skall medverka till att den storartade planen genomförs. Det finns risker för återfall i ett land som Cambodja, där det har funnits så många infekterade konflikter. Därför är det viktigt att den mycket ambitiösa planen får allt tänkbart internationellt stöd.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1991/92:18 om Sydafrika

Anf. 7 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig om regeringen är beredd att upprätthålla de svenska sanktionerna till dess en demokratisk och icke-rasistisk utveckling säkrats.

Sverige har vid flera tillfällen välkomnat den utveckling i Sydafrika som ägt rum sedan februari 1990, som bl.a. lett till att apartheids s.k. grundpelare avskaffats. Dock kvarstår den konstitution som förvägrar befolkningsmajoriteten rösträtt. Nu återstår således införandet av demokrati med allmän och lika rösträtt. Förhandlingar om en ny, demokratisk författning för Sydafrika har ännu inte börjat men rycker allt närmare.

Det är en historisk process som inletts i Sydafrika. Men det finns många stötestenar på vägen mot en förändring – våldet i landet, som bara de senaste 12 månaderna krävt över 2 000 döda i de svarta förstäderna till Johannesburg, kan naturligtvis ännu äventyra hela förändringsprocessen.

Samtidigt är det mycket betydelsefullt att det nationella fredsavtal som undertecknades av bl.a. regeringen, ANC och Inkatha den 14 september fick så bred uppslutning. Vi uppmanar alla parter att nu leva upp till avtalets anda och bokstav.

Sveriges långvariga stöd till kampen mot apartheid kommer att fortsätta. Ett viktigt led i det arbetet är våra sanktioner. Det är den faktiska utveck-

Svar på frågor

lingen i Sydafrika som avgör om och när det blir möjligt för Sverige att upphäva sanktionerna. Beslut härom måste grundas på en samlad bedömning av det politiska läget i Sydafrika. Det måste finnas klara belägg för djupgående och oåterkalleliga förändringar i Sydafrika. Öppnandet av en allpartikonferens om Sydafrikas framtid eller bildandet av en interimregering är exempel på förändringar som kan betraktas som avgörande för den fortsatta utvecklingen.

Omvandlingen av Sydafrika utgör en dynamisk och i sina huvuddrag löftekrik process. Det är min förhoppning att utvecklingen i demokratisk riktning i Sydafrika snart skall leda till att Sveriges sanktioner kan upphävas. Men det är i dag inte möjligt att säga när detta kan ske, och det är därför svårt att lägga fast en bestämd tidsplan för avskaffandet av de svenska ekonomiska sanktionerna. Det förefaller i stället mer ändamålsenligt att ta fasta på det dynamiska elementet i processen. Vi har hög beredskap att vidta sådana åtgärder och steg som utvecklingen i Sydafrika kan komma att motivera.

Anf. 8 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det finns en formulering i det här svaret som jag särskilt vill understryka, och som jag tycker är mycket välfunnen och bra, nämligen att "det måste finnas klara belägg för djupgående och oåterkalleliga förändringar i Sydafrika" – alltså innan vi kan ändra på sanktionspolitiken. Det är en korrekt och värdefull bedömning. Jag delar också utrikesministerns uppfattning att det har gjorts framsteg i Sydafrika. Det beror ju också i stor utsträckning på befrielserörelsens och de demokratiska krafternas insatser.

De ekonomiska sanktionerna har haft stor betydelse, och de har inneburit att volymen när det gäller den sydafrikanska ekonomin har minskat med 25–35 %.

Jag delar också uppfattningen att det är mycket oroande rapporter som kommer från Sydafrika. Något som gör mig mycket bekymrad och som jag särskilt vill markera är att Sydafrikas regering och myndigheter, enligt en artikel i Svenska Dagbladet, inte bara stödjer organisationer som provocerar fram våldet utan även styr våldsaktiviteter genom underrättelsetjänst och specialstyrkor inom armé och polis. Detta måste man med skärpa fördöma och ta avstånd ifrån. Man måste också se till att detta upphör.

Jag menar att Margaretha af Ugglas svar står i välgörande kontrast till de uttalanden som Carl Bildt gjorde före valet när det gäller avveckling av de svenska sanktionerna. Nu har en realistisk bedömning kommit in i bilden.

Vi måste alltså kräva att den sydafrikanska regeringen tar krafttag för att på allvar stoppa våldet. Våldsverkarna måste också åtalas.

Anf. 9 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Den formulering som Hans Göran Franck tog upp här är en del av en formulering i en FN-resolution. Formuleringen finns också med i något av utrikesutskottets uttalanden från i våras. Jag har alltså haft med det här att göra tidigare.

Nu tycker jag också, Hans Göran Franck, att vi måste uppfatta en del posi-

tiva skeenden. En mycket intressant utveckling från vår synpunkt är överenskommelsen i Harare mellan samväldesländerna, där ANC direkt var konsulterad. Man har där fattat ett beslut om ett stegvist upphävande av sanktionerna mot Sydafrika. Den här successiva avvecklingen av sanktionerna ligger väl i linje med den resolution i sanktionsfrågan som ANC antog på sin kongress i Durban i somras.

Det är en väg, som här anvisas. Jag tycker att vi i Sverige har all anledning att studera den och se den som en möjlig och framkomlig väg även för oss.

Anf. 10 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Också jag hörde med intresse i radion i morse rapporterna från samväldeskonferensen i Harare. Det innebär att sanktionerna på det kulturella planet upphävs. Men de tunga delarna av sanktionerna kvarstår. Den tyngsta frågan när det gäller sanktionerna är sanktionerna beträffande vapen som skall gå till krigsmakt och polis i Sydafrika. Jag menar att det finns anledning här att både se till möjligheterna att uppmuntra de positiva utvecklingstendenserna och samtidigt ha en strikt hållning att inte gå för långt förrän vi kan vara säkra, som det står så bra i svaret, på att djupgående oåterkalleliga förändringar skett i Sydafrika.

Anf. 11 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Det är viktigt för oss att ta vara på de möjligheter som vi har till kontakt och dialog nu. Man befinner sig ändå i en process i Sydafrika där vi också måste börja kunna resonera med de demokratiska krafterna på bred front. Det är ett av de allra första elementen i överenskommelsen i Harare – och det stämmer överens med inställningen hos ANC – att man här måste få till stånd en utökad kontakt och dialog. Det vore intressant att höra om Hans Göran Franck delar denna uppfattning.

Anf. 12 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! På den punkten delar jag helt utrikesministerns uppfattning. Jag har själv planerat att besöka Sydafrika. Dess värre har jag gång på gång under tidigare tidsskeden blivit vägrad att komma till Sydafrika, trots att jag har haft ett uppdrag från ekumeniska nämnden att göra en resa med anledning av de politiskt förföljdas situation. Jag menar, precis som utrikesministern, att vi skall ta vara på de möjligheter som vi nu har till dialog och utbyte för att främja utvecklingen. Jag är glad över att det uppnåddes en så pass stor enighet vid Hararekonferensen och att ANC stödde den. Det bådär gott, och jag tror att Sverige kan följa den linje som antagits.

Överläggningen var härmed avslutad.

4§ Svar på frågorna 1991/92:40 och 49 om sänkta arbetsgivaravgifter

Anf. 13 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Ingrid Hemmingsson har frågat mig dels om jag avser att utforma förslaget om sänkt arbetsgivaravgift så att det även omfattar Åre,

Bräcke och Östersunds kommuner, dels om regeringsförklaringen innebär att all privat näringsverksamhet får samma nedsättning av arbetsgivaravgiften.

Bakgrunden till frågorna är att det i regeringsförklaringen sägs att sänkningen av arbetsgivaravgifterna kommer att vidgas till att omfatta större delar av Norrlands inland och omfatta fler verksamheter än i dag.

Frågan om utformningen av nedsättning av socialavgifter – både vad gäller den geografiska omfattningen och vilka ytterligare näringsgrenar som skall omfattas – bereds för närvarande i regeringskansliet. Jag är därför inte beredd att kommentera pågående beredningsarbete.

Anf. 14 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Det är bra att det pågår en beredning i regeringskansliet i denna fråga. Jag har haft frågan uppe flera gånger här i riksdagen tidigare, men den har aldrig varit föremål för någon beredning.

Jämtlands län är ett inlandslän, som till större delen ligger i fjälltrakterna. Men det är inte bara i Bräcke och Östersund, som arbetsmarknadsministern sade, utan även i Åre och delar av Krokom i stödområde 2, som det inte sker någon nedsättning av arbetsgivaravgiften. Det är väldigt bråttom, och jag undrar därför om statsrådet ändå inte kan ange någon tidpunkt. Nu står vi inför en ny vintersäsong. Vi har en väldigt snedvriden konkurrens mellan kommunerna. I Åre, Härjedalen och Krokom t.ex. har man samma slags turism. I Härjedalen har företagen en nedsättning med 10 %, medan samma företag inom Åre kommun inte har det. Man kan se väldigt många snedvridna konkurrenssituationer.

I regeringsdeklarationen sägs att man skall förstärka momssänkningen med en sänkning av arbetsgivaravgiften – det första steget, som jag vill kalla nedsättningen till 18 %. Då förutsätter jag att sänkningen kommer att gälla större delen av länet. Jag skulle vara tacksam för turistnäringens skull om jag ändå kunde få någon tidpunkt angiven.

Anf. 15 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag driver det här arbetet på sådant sätt att jag räknar med att riksdagen kan fatta beslut före juledigheten. Sedan beror det hela på hur förslaget utformas, hur många ytterligare näringsgrenar som tas med utöver de som i dag finns med i område 1 och på hur mycket man utvidgar området till att omfatta område 2. Gör man i stort sett allt detta, rör det sig om mycket stora belopp, vilket innebär att vissa begränsningar måste göras av budgetskäl.

Anf. 16 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Det kan jag mycket väl förstå. Men det finns anledning att se över hela landet. Vi har stödområden som går ända ner i Dalsland. Man kan inte låta bli att påminna om att det i regeringsdeklarationen talas om Norrlands inland och om fjällturismen. Jag hoppas verkligen att dessa områden skall bli föremål för denna nedsättning.

Det finns ytterligare rättvisa som kanske inte framgår av frågan. Det är så

otroligt att människor inte tror att detta är sant. I lilla Härjedalen har man visserligen nedsättning av arbetsgivaravgiften, men i Tännadalen får vissa turistbranscher en nedsättning, andra inte, beroende på hur man har kombinerat delarna. Den som har liftar med servering får ingen nedsättning. Den som har liftar med camping får nedsättning. Också det här är någonting som jag hoppas att regeringen nu tar itu med och tittar på.

Prot. 1991/92:14

22 oktober 1991

Svar på frågor

Anf. 17 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag är medveten om problemet. Det som inte fungerar riktigt bra bör rättas till.

Anf. 18 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Det tackar jag för.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på frågorna 1991/92:52 och 54 om arbetslösheten bland akademiker, m.m.

Anf. 19 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Regeringen förbereder för närvarande ett förslag till ökade satsningar inom olika områden för att minska arbetslösheten. Jag är inte beredd att nu redovisa enskildheter i detta förslag. Regeringen kommer inom några veckor att presentera hela det s.k. sysselsättningspaketet.

Anf. 20 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag kan däremot inte säga att jag blev speciellt mycket klokare av svaret.

Jag ställde denna fråga av två skäl: Det första var att arbetslösheten bland akademiker har ökat dramatiskt under det senaste året. Akademikerna drabbades mycket tidigare av den lågkonjunktur som nu drabbar Sverige fullt ut. Det andra skälet var ett enligt mitt tycke egendomligt tidningsuttalande av arbetsmarknadsministern i förra veckan.

Låt mig beskriva hur situationen ser ut. Man brukar säga att ungefär 10 000 akademiker är arbetslösa i dag. Närmare 5 000 får dagbidrag via akademikernas arbetslöshetskassa. Varje månad betalas det ut 80 milj.kr. med veckoutbetalningar på 23 milj.kr. Det har aldrig tidigare varit så svår situation bland akademiker i Sverige.

Arkitekterna har en arbetslöshet på 4,8 %. Det är en ökning med över 300 %. DIK-förbundet, som organiserar bibliotekarier, museianställda, kulturtjänstemän, redovisar närmare 6 % arbetslöshet. För civilingenjörer är ökningen drygt 70 %. För lärare är arbetslösheten över 2 % och för universitetslärare 3 %. Uppräkningen kan fortsätta. De samhällseliga kostnaderna och kostnaderna för de enskilda personerna är mycket höga i det här fallet.

Avslutningsvis skulle jag vilja fråga Börje Hörnlund om han delar den uppfattning som framkommer i regeringsdeklarationen, nämligen:

”Den högre utbildningen och forskningen måste uppvärderas. Det är en

central del i politiken för att återupprätta tillväxt- och utvecklingskraften i vårt samhälle.”

Anf. 21 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Anledningen till att jag ställde denna fråga är att jag vet vilken resurs folkhögskolorna utgör, särskilt när det gäller att höja kompetensen hos lågutbildade och studieovana människor. Det är trots allt i stor utsträckning just dessa som drabbas av arbetslöshet nu.

I dagens läge har folkhögskolorna en stor tillströmning av elever, medan deras resurser är begränsade genom systemet med elevveckor. De har alltså små möjligheter att ställa upp för de arbetslösa utan att gå förbi andra som står i kö för en plats. Det kan gälla t.ex. människor med läs- och skrivsvårigheter.

Folkhögskolorna behöver alltså en extra tilldelning av resurser för att kunna göra en bra och välbehövlig insats för de arbetslösa. Ofta finns ju folkhögskolorna i glesbygdsområden, där det är ett begränsat utbud av utbildningsmöjligheter. Också från den synpunkten är det viktigt att ge folkhögskolorna resurser. Därför vill jag lyfta fram denna fråga. Jag hoppas att regeringen beaktar detta i förberedelserna för det kommande sysselsättningspaketet.

Anf. 22 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Först till Olle Schmidt: Självfallet står hela regeringen bakom det som står i regeringsförklaringen. Men jag vill konstatera att regeringen tillträdde vid ett tillfälle då prognoserna visade att andelen personer som är föremål för arbetsmarknadsåtgärder eller som är öppet arbetslösa inom kort kan vara ungefär 7–8 %. Det slår igenom i alla yrkesgrupper. Här har regeringen den huvudlinjen att vi vill vidta en serie av åtgärder för att få i gång svenskt näringsliv, inte minst småföretagsamheten, för de framtida jobben måste i maximal utsträckning klaras på den ordinarie arbetsmarknaden. Men regeringen är också enig om att man på olika sätt skall använda den här tiden på sådant sätt att de arbetslösa ges tillfälle till utbildning eller arbete, för att på det sättet minimera det kontanta arbetslöshetsstödet. Men möjligheterna är begränsade då arbetslösheten stiger så snabbt som den nu gjort och ser ut att göra ytterligare några månader framåt. Det gör att allt inte kan lösas på en dag, men inriktningen är helt klar: Människor skall inte gå på kontant arbetslöshetsstöd, utan tiden skall användas till utbildning och annat tills den ordinarie arbetsmarknaden så att säga kommer i gång.

Till Marianne Andersson vill jag säga att AMS har att bedöma om man önskar att upphandla resurser som finns på folkhögskolorna. Jag förutsätter att arbetsmarknadsverket använder alla möjligheter att nå största möjliga utbildningsutbud.

Anf. 23 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Jag tycker ändå inte att jag fick svar på den fråga jag ställde. Jag frågade om Börje Hörnlund delar den grundläggande värderingen att högskolekompetensen, akademikernas tillgång för att få i gång tillväxten och

för att skapa möjligheter att stärka svensk konkurrenskraft, är en väldigt viktig del i regeringens politik. Uttalandet i förra veckan i tidningen tyder enligt mitt tycke på någonting annat.

Jag tror att det är oerhört viktigt att man tar till vara den kompetens som finns, att man icke slösar med någon människa, vare sig hon är lång- eller kortutbildad eller sysslar med något annat. Det är nämligen sådant som enligt min uppfattning pågått under en lång tid i vårt land. Jag tror att en annan grundläggande fråga är att industrin nu på annat sätt måste kunna ta vara på dem som har en längre utbildning och se dem som generalister i större utsträckning – amerikanarna kan det.

Låt mig berätta en liten personlig erfarenhet. Jag ser dock att jag inte hinner, så jag får precisera den senare.

Anf. 24 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Vi fick här beskedet att AMS skall göra en upphandling och använda sig av alla möjligheter. Jag vill då uttrycka min förhoppning att AMS inser värdet av folkhögskolorna som utbildningsresurser när det gäller de arbetslösa. Både arbetsmarknadsministern och jag kan i det fallet ha en gemensam uppgift att visa på just detta värde.

Anf. 25 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag skall träffa AMS-chefen redan i afton. Jag kan ju passa på att framföra det som Marianne Andersson här har sagt.

Till Olle Schmidt vill jag säga att det är klart att man, om man vill, kan övertolka en tidningsartikel. Jag har dock gång på gång i denna kammare uttalat – det går bra att gå tillbaka till protokollen från 1976 och fram till i dag – att min linje är att arbetslösa människor i första hand skall erbjudas utbildning, praktik eller tillfälliga arbeten inom det område som de önskar att vara yrkesverksamma på. Ibland kan man emellertid inte klara detta, och då är det bättre att acceptera ett erbjudet arbete än att lyfta kontant arbetslöshetsstöd. Det håller jag styvt på.

Anf. 26 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Jag tycker att jag nu fick ett svar som inte alls var dåligt. Jag delar arbetsmarknadsministerns uppfattning.

Det är möjligt att jag som läsare kan ha övertolkat artikeln, men jag anser att det är väldigt olyckligt om man försöker skapa konflikter mellan olika yrkesgrupper.

När akademikerna i början av 70-talet senast var arbetslösa var jag en av dessa. Jag har inte arbetat i skogen, Börje Hörnlund, men jag har några gånger arbetat på tegelbruk. När jag då gick en kurs fick jag höra av en personaldirektör att det var dåligt av mig att inte acceptera de arbeten som jag blev erbjuden. Personaldirektören sade: Du kan få ett arbete av mig här vid bandet i morgondag, men du säger nej.

Jag hade utbildat mig under fyra år och mina studieskulder var ganska stora. Jag ville göra någonting annat än att stå vid bandet och ansåg att jag hade lämnat sådant arbete bakom mig. Jag blev mycket uppretad över vad denne personaldirektör sade. Det var delvis då som det föddes ett samhälls-

engagemang hos mig som kanske har fört mig till denna kammare. Man skall inte ställa grupper mot varandra, och det var vad jag ville säga, Börje Hörnlund.

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):
Herr talman! I så fall är vi helt överens. Tack.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1991/92:34 om standardkraven på gruppboheter för åldersdementa

Anf. 28 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Sten Svensson har frågat mig när regeringen ämnar efterkomma den borgerliga avvikande meningen om standardkraven på boheter för åldersdementa.

Förordningen om allmänna förutsättningar för statligt stöd vid ny- och ombyggnad av boheter utfärdades den 26 mars 1991 (SFS 1001:149). Jämfört med de krav som ställdes i tidigare förordningar och föreskrifter avseende bl.a. bostadsstandard innebär den nya förordningen (SFS 1991:149) ett enklare regelsystem. Enligt förordningen får en lägenhet, när det gäller särskilda boendeformer för äldre, bestå av ett rum och kökskåp, utrymme med toalett och dusch samt entréutrymme. Detta gäller under förutsättning att lägenheten har en sådan storlek och utformning att den kan användas av en rullstolsbunden person och att den lägre standarden i lägenheten kompenseras av gemensamma utrymmen för matlagning, måltider och samvaro samt av den utrustning som finns där.

Vid riksdagens behandling av prop. 1990/91:150 (Reviderad finansplan m.m.) uttalades bl.a. att stimulansbidrag och bostadslån bör kunna utgå till gruppboheter för åldersdementa, även om det i vissa fall av lämplighets skäl finns anledning att avstå från köksutrustning i varje boendeenhet, samt att regelsystemet i detta avseende bör ändras.

Den dåvarande regeringen beslöt med anledning härav den 12 september 1991 om en ändring i den nyss nämnda förordningen (SFS 1286). Enligt 3 § i förordningens nya lydelse behöver kravet på köksutrustning i bostadslägenheterna inte vara uppfyllt i fråga om gruppboheter för åldersdementa.

Härigenom har de krav som ställts av de borgerliga motionärerna med avvikande mening, som Sten Svensson åberopar, efterkommit. Jag vill understryka vikten av att tillämpningen av regelverket noga följs. Om det vid den praktiska tillämpningen visar sig att reglerna bör vara mer flexibla, får frågan ytterligare övervägas.

Anf. 29 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret. Jag tar särskilt fasta på de två avslutande meningarna, som visar en mer positiv och offensiv syn än den som kännetecknade den tidigare regeringen. När dessa motioner behandlades här i riksdagen var socialdemokraterna i bostadsutskottet di-

rekt negativa och ville inte medverka till några förändringar, medan socialdemokraterna i socialutskottet var betydligt mer positivt inställda, vilket framgår av ÄDEL-betänkandet.

För min del tror jag att man måste se på fler detaljer, och inte bara köksutrustningen. Jag kan som exempel nämna planering av entréer och kombinationsmöjligheter vid om- och tillbyggnad när det gäller äldre lokaler.

För en tid sedan blev jag av en kommunalman underrättad om hur det gick till i en fullmäktigeförsamling när man skulle ta ställning till ombyggnad av ålderdomshemmet för att möjliggöra tillbyggnad av gruppboheter för åldersdementa. Vederbörande kommunalman sade att om denna ändring hade genomförts långt tidigare, hade kommunen kunnat spara 1 milj.kr. på det aktuella projektet. Det gör mig litet bekymrad om statliga bestämmelser med denna innebörd leder till onödiga kostnader, särskilt i dagens samhälls-ekonomiska läge.

Vi borde kunna vara överens om att kommunalmännen bör kunna få litet friare händer och att de utifrån lokala förhållanden och förutsättningar skall kunna välja de praktiska lösningar som passar bäst. Dessutom känner kommunalmännen bättre till de gamla som skall vistas i dessa gruppboheter. Jag tror att kommunalmännen kommer att välja sådana lösningar som är av god kvalitet, men som kanske är billigare, utan att man för den skull behöver ha så detaljerade statliga pekpinnar.

Anf. 30 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Det råder inte några delade meningar mellan oss, så jag har inget att tillägga.

Anf. 31 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag tolkar det då som att socialministern med sitt svar menar att om man från regeringens sida upptäcker att det inte blir så många gruppboheter som det vore önskvärt för att de gamla skall kunna utplaceras, kan vi förvänta oss att man genast går in och korrigerar förhållandena och gör reglerna än mer flexibla.

Anf. 32 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Det är rätt tolkat. Tack.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1991/92:37 om alkohollagstiftningen

Anf. 33 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig huruvida biträdande socialminister Bo Könbergs personliga åsikt att åldersgränsen för alkoholservice bör höjas till 20 år är förenlig med regeringens löfte att se över onödigt och byråkratiskt krångel i den nuvarande alkohollagstiftningen.

Förslag om en höjd åldersgräns för service av alkoholdrycker till 20 år – dvs. samma åldersgräns som gäller vid inköp i systembutikerna – har under

senare år förts fram av bl.a. socialstyrelsen. Frågan har också vid flera tillfällen behandlats av riksdagen. Några invändningar av det slag som Sten Andersson anför, har knappast framförts mot en sådan enhetlig åldersgräns.

Däremot ansåg den dåvarande regeringen i den s.k. folkhälsopropositionen (prop. 1990/91:175) att det fanns andra skäl mot att höja åldersgränsen för servering av alkohol på restauranger och att det därför för närvarande inte borde ske. Åtgärder som är inriktade på att de nuvarande reglerna följs borde provas innan restriktionerna skärps. I detta instämde riksdagen.

Regeringen skall inom kort tillsätta en alkoholpolitisk kommission. Kommissionen kommer självfallet att ha möjlighet att behandla även den här frågan. Jag ser inga skäl att föregripa den bedömning som kommissionen kan komma att göra.

Anf. 34 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är positivt att det som man befara när man hörde Bo Könbergs uppfattning i media inte kommer att inträffa.

Det talas i dessa dagar mycket om kineseri. Är det någonting som är kineseri, är det Sveriges alkohollagstiftning, särskilt den som berör de myndiga svenska medborgare som ännu inte fyllt 20 år. Jag skall inte ta upp tiden med att räkna upp alla rättigheter dessa män och kvinnor har på andra områden men inte på just alkoholområdet, där de definitivt är diskriminerade.

Man har heller aldrig frågat dessa 18–19-åringar om deras uppfattning om och inställning till dessa frågor, men vi har ändå fattat besluten här i riksdagen.

Jag vill avsluta med en fråga till statsrådet: Kan man inom denna kommission inte tänka sig att vända på saken och fråga sig om vi inte kan upphöra att diskriminera dessa myndiga medborgare genom att så fort de blivit myndiga ge dem rätt att – precis som i alla andra sammanhang – köpa en flaska vin på Systembolaget?

Anf. 35 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag tycker inte att det nu finns anledning att göra någon sådan förändring av regelsystemet.

Det finns lagstiftning och regler om en lång rad olika åldersgränser som tillämpas i olika sammanhang. Dessa åldersgränser har naturligtvis övervägts av dem som har utfärdat reglerna, ofta riksdagen eller i andra fall våra myndigheter. Det finns inte någon anledning att eftersträva en enhetlig åldersgräns, utan det viktiga är att finna den åldersgräns som är lämplig för varje sammanhang.

Jag menar att det inte är aktuellt att genomföra den förändring som Sten Andersson frågar efter. Vi får se vad alkoholkommissionen kommer fram till i sina överväganden, men innan den har avslutat sitt arbete skall vi inte under några förhållanden genomföra några förändringar.

Anf. 36 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag noterar att vi även framöver – åtminstone en tid framöver – skall behålla den situationen att en person som har fyllt 18 år kan bli

invalid i Sveriges riksdag, besluta om Sveriges alkoholpolitik, få lov att gifta sig, skaffa barn, ta körkort och göra militärtjänstgöring, men han/hon får inte köpa en flaska lättvin på Systembolaget. Det kallar jag, herr talman, för ren och skär diskriminering.

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

Anf. 37 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Det finns mycket som den som kan bli invalid i Sveriges riksdag inte får göra. Det finns många situationer där man som 18-åring kan bli särbehandlad, även om man har rätt att rösta och rätt att bli invalid i Sveriges riksdag. Man får visserligen skaffa barn – det kan man, som bekant, göra även innan man fyller 18 år – men man får inte adoptera barn förrän man fyller 25 år.

Det är inte ovanligt med andra åldersgränser i andra sammanhang än vad som gäller för inval till Sveriges riksdag. Jag tycker inte att det finns någon anledning att generellt sett ändra på dessa åldersgränser.

Anf. 38 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag vidhåller trots allt min uppfattning att om man är en myndig medborgare, skall man ha samma rättigheter som alla andra myndiga medborgare, trots att man inte fyllt 20 år.

Anf. 39 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Huvudbekymret i svensk alkoholpolitik är inte åldersgränsen, utan att alkoholkonsumtionen alltfjämt är för omfattande.

I samband med Sveriges inträde i EG kommer vi att ställas inför stora och nya problem när det gäller utformningen av alkoholpolitiken. När priset inte längre kan användas på samma sätt i en aktiv alkoholpolitik, är jag övertygad om att vi måste pröva nya och andra restriktioner. Sten Andersson är då välkommen med uppslag, för sådana kommer att behövas.

Anf. 40 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Visserligen har vi kommit litet på sidan av frågan, men jag vill i alla fall till sist med anledning av statsrådets påståenden säga att vi har de problem med alkohol som vi har i Sverige tack vare vår nuvarande lagstiftning.

Anf. 41 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Denna övertygelse bygger på okunskap och inte på några vetenskapligt belagda rapporter. Det finns ett mycket entydigt material som visar att de restriktioner som vi har i Sverige har lett till mindre omfattande alkoholkonsumtion och mindre omfattande alkoholskador än vad man har i länder med en mer frihetlig alkoholpolitik.

Anf. 42 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Den 7 november skall statsrådet och jag ha en debatt här i kammaren om just svensk alkoholpolitik och den skrytpolitik som innebär att man har en siffra som redovisas officiellt, medan man har en helt annan

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1991/92:50 om ungdomsbostadsstödet

Anf. 43 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Det har fallit på min lott att svara på denna fråga, även om den bara delvis berör mitt ansvarsområde.

Kent Carlsson har frågat bostadsministern om regeringen avser att lägga fram förslag om att ta bort de bostadsstöd som gör det lättare för ungdomar med svag ställning på bostadsmarknaden att skaffa sig en egen bostad. Frågan har alltså överlämnats till mig.

Det finns inga planer på att avskaffa ungdomsbostadsbidragen. Däremot är det regeringens avsikt att föreslå riksdagen att avskaffa det särskilda ungdomsbostadsstödet. Statsrådet Lundgren, som är föredragande på den här punkten, avser att i annat sammanhang återkomma till denna fråga.

Anf. 44 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret. Det är ett glädjande besked för de ungefär 30 000 ungdomar som har fått ungdomsbostadsbidrag under det senaste året. Det är också glädjande att det i den maktkamp som uppenbarligen har funnits mellan regeringspartierna är folkpartiet som har gått segrande ur striden. Jag tror att de 30 000 lågavlönade ungdomarna kommer att tacka folkpartiet för det. Jag tror också att det i riksdagen finns en opposition som slåss för ungdomars möjligheter att få en bostad.

Det som emellertid är litet skrämmande gäller ungdomsbostadsstödet, som ändå innebär en ganska liten summa pengar för staten men som under den tid som det har utbetalats har bidragit till att man har fått fram ungefär 12 000 små och billiga bostäder till unga människor, och framför allt till unga människor som inte har kontakter eller kapital för att skaffa sig en egen bostad. Genom ett borttagande av detta försvårar man framför allt för de tjejer och killar som har en svagare ställning på bostadsmarknaden. Det är dessa ungdomar som i större utsträckning än andra ungdomar hänvisas till bostadsförmedlingarna. Men detta var ett sätt att få fram fler lägenheter som dessa ungdomar kunde efterfråga.

Jag måste ställa följande fråga till statsrådet. Vad vill regeringen göra för att underlätta för ungdomar med svag ställning att få en bostad?

Anf. 45 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Först kan jag dementera det som Kent Carlsson sade om maktkamp. Det har inte varit några som helst problem att övertyga den övriga regeringen på denna punkt.

När det gäller åtgärder för ungdomar är huvudproblemet att vi i fråga om svensk bostadspolitik och svenskt bostadsbyggande under en lång följd av år har byggt för få små lägenheter. Det är denna brist som har drabbat ungdö-

mar och en del andra ensamstående personer som skulle nöja sig med en mindre lägenhet. Vi har från mitt partis sida, både kommunalt och på riksnivå, under en lång följd av år föreslagit att det skall byggas fler små lägenheter. Jag tror i själva verket att det är den enda lösningen. Ett litet selektivt stöd som i detta fall handlar om några tiotal miljoner kronor tror jag inte gör vare sig till eller från när man skall lösa ungdomars bostadsproblem.

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

Anf. 46 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Detta stöd har ändå inneburit att man har fått fram ungefär 12 000 lägenheter. Det har lett till att man i många kommuner, Kalmar, Linköping, Norrköping, m.fl., har försökt använda enkla metoder för att plocka fram sådana lägenheter som annars inte skulle ha kommit ungdomarna till del. Detta är ett ganska billigt sätt för staten att få fram så pass många lägenheter som är billiga och som passar som förstabostäder för ungdomar. Jag tror att det helt enkelt är en dum politik att ta bort den stimulans som detta har inneburit för kommunerna. Det kommer att innebära att ambitionen när det gäller att skaffa fram den här typen av förstagångsbostäder minskar. Vi kan vara överens om att man behöver bygga fler smålägenheter, framför allt i de stora städerna, men det behöver inte utesluta att man även gör insatser för att dammsuga den marknad som ändå finns.

Anf. 47 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Kent Carlsson säger att man har fått fram ett antal tusen lägenheter. Det vet vi väl i själva verket ingenting om. Det enda vi vet är hur många lägenheter som får stöd på detta sätt. Och det är riktigt att det handlar om några tusen, och det kostar staten några tiotal miljoner. Men jag tror i själva verket inte att detta ungdomsbostadsstöd i verkligheten fyller någon annan funktion än en mer symbolisk funktion när det gäller att lösa ungdomarnas bostadsproblem.

Vilka åtgärder som regeringen kommer att vidta som ett komplement till den allmänna bostadspolitikerna får ansvariga statsråd anledning att återkomma till. Det kan jag inte gå närmare in på i dag.

Anf. 48 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Jag har själv rest runt och talat med kommunalpolitiker av olika politiska kulörer. Det har varit folkpartister, moderater och socialdemokrater. Det här stödet har faktiskt inneburit att de har höjt ambitionsnivån. De har aktiverat sina bostadsförmedlingar, och de har försökt hitta okonventionella lösningar. Dessa har bestått i att förmedla mindre lägenheter men även att plocka fram sådant som tidigare inte har stått till bostadsmarknadens förfogande. Även en del enkla lösningar har gjorts. Bl.a. har gamla pensionärshem som inte används längre och en del andra byggnader tagits till vara. Detta har skett med hjälp av detta stöd. Man har alltså fått ett tillskott av lägenheter som passar för ungdomar. Det är därför synd att regeringen nu vill ta bort detta stöd.

Anf. 49 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Denna fråga får jag och andra statsråd anledning att återkomma till. För dagen får Kent Carlsson glädja sig över att ungdomsbostadsbidraget blir kvar.

Anf. 50 KENT CARLSSON (s):

Fru talman! Det är ett mycket glädjande besked, eftersom dessa ca 30 000 tjejer och killar har inkomster på högst 70 000 kr., alltså inga höga inkomster. För många av dem hade ett borttagande enligt moderat modell inneburet att de antagligen hade fått lämna sina lägenheter.

När det gäller ungdomsbostadsstödet tror jag att regeringen vidtar en felaktig åtgärd när den tänker ta bort detta bidrag. Det kommer att drabba framför allt de unga människor i storstadsregionerna som har en svag ställning på bostadsmarknaden.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1991/92:46 om valkretsindelningen i Malmöhus län

Anf. 51 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Knut Wachtmeister har frågat justitieministern om hon avser att undersöka möjligheterna till en bred politisk lösning för att få en ändring i valkretsindelningen i Malmöhus län i enlighet med tidigare utredningsförslag.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Frågan om valkretsindelningen i Malmöhus län har behandlats i åtskilliga utredningar, senast av storstadsutredningen. I utredningarna har föreslagits bl.a. att länet skall delas upp i en nordlig och en sydlig valkrets samt en valkrets för Malmö kommun. Någon slutlig politisk enighet har emellertid inte kunnat uppnås kring förslagen, och de har därför inte lett till en lagstiftning.

I regeringsförklaringen sägs att regeringen skall ta fram ett förslag till ändring av valsystemet i syfte att få ett ökat inslag av personval till riksdagen. Frågan om personval och valkretsindelningen har ett nära samband. Regeringen har ännu inte tagit ställning till i vilka former utredningsarbetet skall bedrivas och vilka frågor som skall omfattas. Frågan om valkretsindelningen i bl.a. Malmöhus län kommer dock säkert upp i detta sammanhang.

Det är min förhoppning att det i det sammanhanget skall gå att uppnå en bred politisk enighet i denna fråga.

Anf. 52 KNUT WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och passar också på att önska henne välkommen i ämbetet.

Fyrstadskretsen är en anomali. Den var motiverad när den bildades för 70 år sedan då levnadsbetingelserna i stad och på landet var väsentligt olika. I våra dagar existerar inte dessa skillnader. Speciellt upprörande är det att Malmö kommun med ca 180 000 röstberättigade inte utgör en egen valkrets.

Redan 1974 års valkretsutredning, som jag tillhörde, rekommenderade en ändring som innebar att länet skulle indelas i de tre valkretsar som det just har redogjorts för.

Då ytterligare utredningar ansågs erforderliga tillsattes en sådan 1980. Den kom till precis samma resultat, men den väntade propositionen lades aldrig fram då man uppenbarligen inte kunde uppnå den näst intill totala uppslutning som ansågs behövas. Nu senast har även storstadsutredningen behandlat frågan.

Jag har under årens lopp ställt frågor i ämnet till de dåvarande justitieministrarna Petri, Rainer, Wickbom och Freivalds, och svaren har hela tiden varit att reformen borde genomföras om det går att nå en tillfredsställande enighet partierna emellan.

Det är glädjande att frågan nu tas upp igen i samband med översynen av personval. Jag hade inte väntat mig att det i regeringsdeklarationen skulle stå att det skulle bli en ändring i Malmöhus län, men det är glädjande att detta kommer upp.

En naturlig följdfråga till statsrådet är om hon delar min uppfattning att den nuvarande indelningen är olämplig och otidsenlig.

Anf. 53 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Jag vill nu inte uttala mig bestämt på den punkten, utan jag vill hänvisa till den utredning som kommer att komma till stånd.

När det har tillsatts så många utredningar i denna fråga kan man undra varför det skulle behövas ytterligare utredningar. Men valsystemet utgör ju grunden för vårt demokratiska samhälle, och ett beslut om ändringar i valsystemet bör därför fattas i så stor enighet som möjligt mellan de politiska partierna.

När vi nu avser att ta fram ett förslag om ett ökat inslag av personval till riksdagen, där man givetvis bör eftersträva en bred politisk enighet, är det naturligt att man samtidigt försöker att äntligen nå en politisk enighet även i denna fråga.

Anf. 54 KNUT WACHTMEISTER (m):

Fru talman! Jag har förståelse för att statsrådet som ny i ämbetet ännu inte vill ta ställning i frågan. Jag tänkte emellertid med några citat hjälpa statsrådet en liten bit på vägen när det gäller hur opinionen är i Malmöhus län i denna fråga. I Sydsvenska Dagbladet stod följande:

"Fyrstadskretsen är en onaturlig valkrets. Det finns varken geografisk eller intressebaserad samhörighet, och det är rimligt att tre valkretsar bildas med Malmö som egen krets."

I Helsingborgs Dagblad stod följande:

"Det finns goda skäl att söka få en ändring. Konstruktionen fyrstadskretsen är och förblir en kvarleva från en tid med betydande motsättningar mellan stad och landsbygd. Förhållandena har blivit än mer absurda genom att betydande landsbygdsområden införlivats med Helsingborg och Landskrona varigenom Höganäs kommun blivit avskild från resten av Malmöhuskretsen."

Jag tackar än en gång för svaret och hoppas att den här minidebatten i alla

Svar på frågor

fall har medfört att statsrådet har fått en klar uppfattning om att vi nere i Malmöhus län anser att denna valkretsindelning är olämplig.

Anf. 55 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Jag tackar Knut Wachtmeister för synpunkterna och skall givetvis ha dem i åtanke när frågan kommer upp.

Anf. 56 KNUT WACHTMEISTER (m):

Fru talman! För att få sista ordet skall jag bara än en gång be att få tacka.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1991/92:39 om prisregleringsavgiften på handelsgödsel m.m.

Anf. 57 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Bengt Rosén har frågat mig om regeringen planerar att förändra nivån på prisregleringsavgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel och när detta i så fall kommer att ske.

Prisregleringsavgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel används för att delfinansiera regleringsåtgärderna på spannmålsområdet, främst kostnaderna för export av det svenska spannmålsöverskottet.

Spannmålsskörden i Sverige år 1990 var ovanligt stor och världsmarknadspriserna på spannmål samtidigt låga, varför det uppstod ett stort underskott i spannmålsregleringen.

För att bidra till finansieringen av detta underskott beslutade riksdagen hösten 1990 att ställa en räntefri rörlig kredit på 400 milj.kr. till förfogande för detta ändamål. Våren 1991 höjdes krediten med ytterligare 650 milj.kr.

Samtidigt som dessa krediter ställdes till förfogande höjdes prisregleringsavgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel, först med 30 % och därefter med 20 %. Dessa frågor har för övrigt diskuterats livligt här i kammaren. Avgiftshöjningen skulle disponeras för att betala av den utnyttjade krediten.

Den rörliga krediten amorterades med 555 milj.kr. per den 1 juli 1991 i enlighet med riksdagens beslut om vissa livsmedelspolitiska frågor. Detta innebär enligt den dåvarande regeringen att prisregleringsavgifterna skulle sänkas med 20 % per den 1 juli 1992 men att den återstående höjningen med 30 % skulle kvarstå till dess krediten är avbetald.

Frågan om avgifternas nivå efter den 1 juli 1992 bereds för närvarande i samband med pågående budgetarbete. Någon sänkning av avgiften före den 1 juli 1992 kommer inte att göras.

Anf. 58 BENGT ROSÉN (fp):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret.

Att jag i min fråga inte berörde den 20-procentiga höjning som skedde i våras beror på att den var tidsbegränsad. Den upphör den 1 juli 1992. Däremot var den höjning som regeringen gav jordbruksnämnden tillstånd att

genomföra hösten 1990 inte tidsbegränsad. Eftersom flera av partierna som nu ingår i regeringen var emot en sådan höjning spekuleras det bland lantbrukare om att den nuvarande regeringen kan komma att avskaffa denna. Det har, som jag skrev i min fråga, lett fram till att det för närvarande inte säljs någon handelsgödsel. Supra i Landskrona har fått sluta eller åtminstone kraftigt dra ned på tillverkningen eftersom lagren är fyllda, och transportföretagen får inga transporter. Om detta fortsätter får man problem med att till våren snabbt få ut den handelsgödsel som behövs. Därför är det bra att det nu har kommit ett besked från jordbruksministern om att nuvarande avgifter ligger kvar, i varje fall till den 1 juli 1992.

Eftersom vi har avgifter som ligger på en internationellt hög nivå vill jag passa på att fråga hur jordbruksministern ser på detta framöver, när vi kommer med i EG. Kommer vi då att ha kvar dessa höga avgifter och kompensera vårt jordbruk för merkostnaden, eller förutsätter jordbruksministern att vi skall gå över till samma bestämmelser som gäller inom EG, dvs. att vi avskaffar eller kraftigt reducerar både avgifter och miljöavgifter som betraktas som skatt?

Anf. 59 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Först vill jag säga att det viktiga besked som, såvitt jag förstår, såväl Bengt Rosén som många lantbrukare och andra som handlar med gödselmedel är intresserade av gäller när en sänkning av regleringsavgiften kommer att ske. Det beskedet är, som jag tidigare sagt: Det blir ingen sänkning före den 1 juli. Vad som händer efter den 1 juli är en fråga som vi håller på att se över inom regeringskansliet.

Förhoppningsvis blir det möjligt att i första hand uppfylla kravet beträffande de 20 procenten och möjligen också att gå något steg till. I ett längre perspektiv är jag av den uppfattningen att vi måste harmonisera utvecklingen i Sverige med utvecklingen inom EG. Det gäller i varje fall regleringsavgiften. Miljöavgifter har införts i vårt land på en rad områden, och dessa har betydelse ur miljösynpunkt. Det finns också anledning att avvakta vad man gör inom EG och att först därefter göra ytterligare ställningstaganden i den frågan.

Anf. 60 BENGT ROSÉN (fp):

Fru talman! Av jordbruksministrarnas svar här drar jag slutsatsen att han är av den uppfattningen att det kan bli förändringar inom EG och att man därmed kanske närmar sig den svenska synpunkten beträffande den miljöbelastning som jordbruket åstadkommer. Kanske tar man då även upp den svenska lösningen med miljöavgifter för att minska användningen av handelsgödsel.

Huvudsaken är emellertid att svenskt jordbruk får konkurrera på lika villkor. Av svaret här drar jag alltså slutsatsen att det är jordbruksministrarnas ambition att så skall ske.

Anf. 61 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! När det gäller näringspolitik i allmänhet men även jordbrukspolitiken är det regeringens strävan att sänka såväl kostnadsnivåerna som

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

stödnivåerna. Det är egentligen en fråga som vi försöker ta i beaktande också vid beredningen av den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1991/92:47 om stöd till betodlare m.fl.

Anf. 62 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Lena Öhrsvik har frågat mig om regeringen avser att begränsa möjligheten att utnyttja det statliga stödet till sockerbruket på Öland på det sätt som föreslagits i överenskommelser som träffats mellan Sockerbolaget samt betodlare resp. anställda vid Mörbylånga sockerbruk inför nedläggningen av bruket.

Riksdagens beslut om näringspolitiken innebär bl.a. att Sockerbolaget bör få göra nödvändiga strukturrationaliseringar. Som ett led i denna verksamhet avser bolaget att lägga ned sockerbruken på Öland och Gotland efter en övergångsperiod. Det särskilda stödet på 24,5 milj.kr. per år till ö-bruken skall utgå under övergångsperioden, eftersom sockerproduktionen på öarna spelar en viktig roll för sysselsättningen. Därefter skall stödet dock upphöra.

Stödet till Mörbylånga sockerbruk skall enligt riksdagsbeslutet lämnas längst t.o.m. 1992 års sockerkampanj. Sockerbolaget skall i samma utsträckning som hittills ersättas för merkostnaderna för att driva bruken under övergångsperioden. De medel som frigörs efter nedläggningen skall användas för regional utveckling.

Den fråga som Lena Öhrsvik ställt gäller statsbudgeten budgetåret 1992/93, vilken för närvarande är föremål för beredning inom regeringskansliet.

Regeringens ställningstaganden beträffande hur stödet skall utgå kommer att tas när denna beredning är avslutad.

Då Lena Öhrsvik, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Bengt Kronblad i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 63 BENGT KRONBLAD (s):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, jordbruksministern. Enligt tidningsuppgifter anses den överenskommelse som har träffats mellan Sockerbolaget, de organisationer som de anställda tillhör samt Betodlarnas förening bryta mot riksdagens beslut om hur anslagna medel för den här delen av bruken, dvs. 12,5 milj.kr., skall användas.

Jag skulle därför vilja fråga: Anser jordbruksministern att så är fallet?

Anf. 64 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Det står naturligtvis Sockerbolaget fritt att träffa vilka avtal som helst med de anställda och med jordbrukarna. Det som frågan gäller är möjligen det förbehåll som finns i avtalet.

Jag utgår från att man hos Sockerbolaget, när man undertecknade det av-

tal som är undertecknat, var medveten om vad som står i bl.a. riksdagsbeslutet om den här saken.

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

Anf. 65 BENGT KRONBLAD (s):

Fru talman! Som jordbruksministern nämnde är avsikten med riksdagens beslut att Mörbylånga sockerbruk skall drivas t.o.m. 1992 års sockerkampanj. Men så har inte ägarna beslutat. Jag skulle därför vilja ställa följande kompletterande fråga:

Hur avser regeringen Bildt, med tanke på både det statliga ägandet och det regionalpolitiska perspektivet, att kunna bidra till sysselsättningen för dem som i dag berörs av nedläggningen av sockerbruket i Mörbylånga – vilken ju kommer att ske ett år tidigare än beräknat? Det gäller såväl de anställda vid bruket som betodlarna, och det här är en rent regionalpolitisk fråga.

Anf. 66 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Som jag nämner i svaret gäller de pengar som det nu är aktuellt att diskutera en del av budgeten för 1992/93. Den budgeten är för närvarande under behandling i regeringskansliet.

I det sammanhanget måste vi också pröva om de här pengarna skall utbetalas till Sockerbolaget eller inte och på vilket sätt de skall användas för att stärka sysselsättningen inom området.

Anf. 67 BENGT KRONBLAD (s):

Fru talman! Avses det vara ett initiativ till att man som ägare tar ansvar för verksamheten som delägare i Sockerbolaget?

Anf. 68 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Bolaget skall sköta sina uppgifter i egenskap av det bolag som det är, och vi skall sköta våra uppgifter som ansvariga för samhället.

Anf. 69 BENGT KRONBLAD (s):

Fru talman! Jag tolkar jordbruksministerns svar så, att man icke avser att ha något särskilt regionalpolitiskt perspektiv vad gäller frågan om sydöstra Sverige i det här avseendet.

Anf. 70 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag tror att den bästa hjälpen när det gäller det regionalpolitiska perspektivet är att det här kommer med i den normala beredningen. Möjligen kan den processen ha irriterats något av att Sockerbolaget litet självsvåldigt har gått ut tidigt i det här sammanhanget. Men vi återkommer så småningom till den här saken.

Anf. 71 BENGT KRONBLAD (s):

Fru talman! Det avser vi också att göra. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1991/92:44 om biogasproduktionen vid Studsvik

Anf. 72 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Rolf L Nilson har ställt en fråga till industriministern om försöksanläggningen för förgasning av biobränslen vid Studsvik. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Riksdagen beslutade våren 1991 (prop. 1990/91:184, NU48, rskr. 350) om en omstrukturering av Studsvik AB. Omstruktureringen innebär att koncernen har delats upp i tre delar i syfte att skapa lämpliga förutsättningar för resp. del.

Till den "kommersiellt utvecklingsbara" delen av verksamheten har bl.a. förts den icke kärntekniska forskningen och utvecklingen. Sådan forskning och utveckling har bedrivits inom Studsvik AB sedan slutet av 1970-talet. Verksamheten har till stor del finansierats av staten genom direkta anslag och – från år 1990 – genom energiforskningsprogrammet (prop. 1989/90:90, NU40, rskr. 337).

Ägarfunktionen för Studsvik AB överfördes den 25 april 1991 från industridepartementet till Vattenfall. Det ankommer därför på Vattenfall att besluta om framtiden för verksamheten och att genomföra eventuella förhandlingar om försäljning av den kommersiellt utvecklingsbara delen av Studsvik AB.

Styrelsen för Studsvik AB har nyligen beslutat om vissa strukturförändringar inom bolaget. Dessa innebär bl.a. att enheten Energi och Miljö – i vilken förgasningsforskningen ingår – inte med nuvarande förutsättningar skall drivas vidare inom Studsvik AB. Styrelsen har enligt vad jag har erfarit uppdragit åt företagsledningen att söka andra intressenter och finansiering för att fortsätta hela, eller delar av, verksamheten.

Inom Studsvik finns det en unik kompetens bl.a. när det gäller teknisk forskning och utveckling rörande biobränsleanvändning. Denna kompetens är värdefull för den pågående omställningen och utvecklingen av energisystemet. Nyligen har representanter för de tekniska högskolorna visat intresse för medverkan i en eventuell framtida energiteknisk utvecklingsverksamhet i Studsvik.

Enligt min mening bör regeringen för närvarande inte ingripa i det förhållingsarbete som Vattenfall – helt i enlighet med riksdagens beslut våren 1991 – genomför avseende den framtida verksamheten i Studsvik.

Anf. 73 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret, som i huvudsak är en beskrivning av de beslut som har fattats och av de spelregler som gäller för verksamheten vid Studsvik och för det som litet kryptiskt kallas icke kärntekniskt inriktad verksamhet. Det gäller då dem som huvudsakligen sysslar med forskning inom biobränsleområdet.

När det gäller den här verksamheten har man fått några månader på sig – fram till årsskiftet – för att söka efter en köpare, någon som är beredd att satsa pengar på detta. Man kan säga att det här är en värdefull verksamhet, som är av hög internationell klass. Den är av intresse när det gäller att forma den svenska energipolitiken, dvs. att klara av det mål som bl.a. finns inskri-

vet i trepartiuppgörelsen om energipolitiken och som också har följts upp med ett riksdagsbeslut.

Den här verksamheten har inte tillräckligt stort marknadsvärde. Den uppfyller alltså inte de ägarkrav som staten, riksdagen, har ställt på Vattenfall när det gäller dess verksamhet. Jag vill beteckna detta som mycket oförnuftigt. Det är fråga om ett stort risktagande när man ställer krav på en verksamhet, som Vattenfall gör, å ena sidan och man vill ha en annan verksamhet kvar å andra sidan. Dessa båda krav kommer att motverka varandra.

Jag undrar vad de sista meningarna i jordbruksministerns svar egentligen innebär. Det sägs där, vilket kan tolkas som litet hoppfullt, att det "för närvarande" inte är lämpligt att regeringen ingriper. Men hur långt sträcker man sig när det gäller uttrycket för närvarande?

Anf. 74 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Jag vill gärna nämna att jag i långa stycken har samma synpunkter som Rolf L Nilson när det gäller värdet av det forsknings- och utvecklingsarbete som bedrivs vid den aktuella enheten vid Studsvik. Det är viktigt att detta arbete får fortsätta. Egentligen hoppas jag att det leder till att utvecklandet av biobränslen kan gå ännu längre och ännu snabbare än vad som är fallet i dag.

Vattenfall genomför trots allt det som man har uppdragit åt Vattenfall att göra, och Vattenfall skall ha rimlig tid på sig för det arbete som man försöker slutföra. Förhoppningsvis är redan olika grupper intresserade av att medverka i ett fortsatt arbete, där man kan arbeta vidare med den tekniska forskningen och utvecklingen i fråga om biobränslen och där man kan ta vara på den kompetens som finns vid Studsvik. Det är min förhoppning att det här skall kunna lösas.

Jag kan också säga att jag har viss information som tyder på att ännu fler av våra universitet och högskolor är intresserade av att medverka i det här arbetet.

Anf. 75 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! Jag vill erinra jordbruksministern om den syn som mitt parti, jordbruksministerns eget parti – centern – och miljöpartiet i samband med det här beslutet har uttryckt i en gemensam reservation, där vi ifrågasätter om det är klokt att lägga över den icke kärntekniska forskningsdelen på Vattenfall. Enligt vårt gemensamma förslag borde den delen ombildas till ett statligt utvecklingsbolag, direkt under industridepartementet.

Såvitt jag förstår skulle det inte vara omöjligt för jordbruksministern att med sina regeringskolleger ta upp frågan om att erbjuda Vattenfall att köpa tillbaka företaget och omforma det till ett statligt utvecklingsbolag, som sedan kunde drivas vidare i lugnare former, under lönsamhetskrav som inte är så pressande och som kanske är mera i samklang med den energipolitik som är beslutad i riksdagen. Det gäller då att försöka skaffa kunder till verksamheten och få den att bli självfinansierad.

Anf. 76 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Fru talman! Det är uppenbart att Vattenfall i sitt arbete är mer intressat av storskaliga lösningar med trycksatt förgasning, medan det som pågår vid

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

Studsvik framför allt är inriktat på atmosfärisk förgasning, som är lämplig vid mindre anläggningar. Det finns ett stort intresse för att detta arbete skall kunna drivas vidare.

Beträffande reservationen vill jag säga att den dess värre inte vann majoritet här i kammaren. Jag har i mitt arbete för närvarande att ta hänsyn till de beslut som är fattade, men inom ramen för vad regeringen kan stå för skall jag arbeta så mycket som möjligt för att värna den utveckling som är på gång i Studsvik.

Anf. 77 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! Jag tackar för det positiva beskedet. För vår del, för de anställda vid Studsvik och för dem som är intresserade av att den svenska kärnkraftsavvecklingen verkligen genomförs är det inte i sig intressant hur denna verksamhet drivs vidare, däremot att man tar till vara forskningsresurserna och får en mångsidig forskning omkring framför allt biobränslena, där också småskaligheten får rum, inte bara storskaliga lösningar som snabbare kan bli lönsamma och ge avkastning till Vattenfall. Också de småskaliga lösningarna bör få ett utrymme och en chans att utvecklas.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på frågorna 1991/92:41 och 48 om helikopterverksamheten vid marinkommando ost

Anf. 78 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag väljer att samtidigt besvara Mikael Odenbergs och Tom Heymans frågor om Tullingeetablissemangets utveckling.

Mikael Odenberg och Tom Heyman har frågat mig om jag har för avsikt att inom kort ta upp frågan om ostkustens marinkommandos lokalisering till förnyad prövning.

Frågan behandlades vid föregående riksmöte. Riksdagen delade regeringens beslut i ärendet våren 1991, med innebörden att bl.a. staben och helikopterdivisionen inom ostkustens marinkommando skulle förläggas till Tullinge. Vidare underströks betydelsen av att det ursprungliga beslutet inte skall urholkas.

Jag anser, fru talman, trots detta att frågan ytterligare bör prövas. Regeringen avser därför att i kompletterande planeringsanvisningar, inför arbetet med 1992 års försvarsbeslut, ge överbefälhavaren i uppdrag att dels redovisa konsekvenserna av nuvarande inriktning, dels komma med förslag till alternativa lösningar.

Regeringen kommer således i försvarsbeslutspropositionen i februari 1992 att återkomma till riksdagen med anledning av hela Tullingeprojektet.

Anf. 79 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Min fråga till försvarsministern har fått en litet missvisande rubrik. Frågan gällde inte primärt var marinens helikopterverksamhet skall vara baserad utan den vidare frågeställningen om huruvida ostkustens ma-

rinkommando och vissa andra försvarsmyndigheter skall flytta till Tullinge eller ej. Ett beslut härom har fattats av den tidigare regeringen.

Ett genomförande av beslutet om flyttning av ostkustens marinkommando till Tullinge ställer krav på utomordentligt stora investeringar i Tullinge och reinvesteringar på andra håll i Stockholmsområdet. Det rör sig om bortåt en miljard kronor, varav huvuddelen inte finns tillgänglig inom försvarsramen. Mot denna bakgrund ter sig ett genomförande av Tullingebeslutet som orimligt. Det skulle i betydande utsträckning komma att gå ut över operativa förband inom försvaret.

Nu har vi fått beskedet att denna fråga skall bli föremål för en förnyad prövning, och jag hälsar det beskedet med stor tillfredsställelse. Jag tillåter mig att göra den extensiva tolkningen av försvarsministerns svar att inte heller han anser att Tullingebeslutet i alla delar synes rimligt.

Därmed ber jag att få tacka för svaret.

Anf. 80 TOM HEYMAN (m):

Fru talman! Som ett led i satsningen på Tullinge har ju också ingått en avveckling av helikoptrarna på Säve i Göteborg, vilket får en för västkusten mycket besvärlig följd, dels ur rent militär synpunkt, dels också ur civil synpunkt.

Inom den västsvenska regionen förs nu ett intressant samtal mellan Bohuslandstinget, Göteborgs kommun, polisen, marinen och sjöfartsverket om möjligheterna att samnyttja de statliga helikopterresurserna både för ambulanstransporter och för inte minst sjöräddning. Men detta förutsätter naturligtvis att det finns några helikoptrar på plats att utnyttja.

Nu tolkar jag det här beskedet positivt, att miljardinvesteringen på Tullinge kanske inte kommer till stånd. Jag undrar då om försvarsministern i dag har möjlighet att även bekräfta att helikoptrarna på Säve får vara kvar inför ett slutligt ställningstagande i samband med 1992 års försvarsbeslut.

Anf. 81 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag vill säga att det i dagens ekonomiska läge för det svenska försvaret sannerligen inte finns möjligheter till några mer omfattande nyinvesteringar av de slag som är aktuella i samband med det s.k. Tullingeprojektet. Det gäller därför att förutsättningslöst pröva om projektet skall genomföras.

Regeringen tillsatte i förra veckan en försvarsberedning, som skall ha sitt första sammanträde denna vecka. Jag förutsätter att denna beredning noga överväger projektet och att riksdagen i det försvarsbeslut som skall fattas till våren också känner sig helt fri att avbryta projektet, om det skulle finnas goda skäl för detta.

Anf. 82 MIKAEL ODENBERG (m):

Fru talman! Man kan ju möjligen tillfoga att försvarsberedningen onekligen får viss vägledning av den omständigheten att överbefälhavaren såväl i ÖB 91 som i ÖB 92 uttryckligen har begärt att regeringen skall ompröva Tullingebeslutet. Överbefälhavaren har gjort den framställningen just mot bakgrund av att de stora investeringsbehoven inte ter sig rimliga med tanke

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

på de ekonomiska förutsättningar som vi kan se för försvaret under de närmaste åren.

Anf. 83 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag är övertygad om att försvarsberedningen är väl medveten om ÖBs inställning i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1991/92:35 om gränsen för tullfri införsel

Anf. 84 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Fredrik Reinfeldt har frågat mig om jag är beredd att föreslå en högre gräns för tullfri införsel anpassad till den allmänna kostnadsutvecklingen.

Den gräns som Reinfeldt avser med sin fråga är den s.k. allmänna värdegränsen som gäller för resandes rätt till tull- och avgiftsfri införsel av andra varor än alkohol och tobak samt reseutrustning. Efter att ha varit oförändrad i sju år höjdes denna värdegräns från 600 kr. till nu gällande 1 000 kr. från den 1 maj 1985. Ändringen gjordes med hänsyn till utvecklingen av importprisindex och i syfte att få harmoniserade bestämmelser inom Norden på området.

Till skillnad mot vad som normalt gäller i andra länder är de svenska resandebestämmelserna så generöst utformade att tull- och skattefrihet dessutom medges för sådan reseutrustning som vanligen medförs på resor, såsom kläder, kameror, skrivmaskin, camping- och sportutrustning m.m.

Vid ett framtida svenskt medlemskap i EG kommer även bestämmelserna om värdegränser för resandeförseln att behöva ändras. För resande inom EG-området kommer i huvudsak inte några kvantitativa eller värdemässiga begränsningar för införseln att gälla, så länge det är fråga om varor som beskattats i ett annat EG-land.

Mot bakgrund av vad jag här sagt finns enligt min mening inte något behov av att nu från svensk sida ensidigt höja den allmänna värdegränsen på 1 000 kr.

Anf. 85 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Lundgren för svaret.

Jag har förståelse för att Sverige inte bör avvika från internationel praxis. Samtidigt måste jag beklaga detta. Den nu gällande 1 000-kronorsregeln, som infördes i maj 1985 och som inte höjts sedan dess, är olycklig av två skäl.

För det första menar jag att den är en protektionistisk kvarleva i ett Sverige som har avreglerats på så många andra områden. Som moderat och vän av marknadsekonomi har jag den övertygelsen att frihandel är det bästa sättet att ge konsumenter bästa kvalitet till lägsta kostnad. Det är dessutom avgörande för flera av de länder som nyligen industrialiserats, främst i borte Asien, att kunna tillgodoräkna inkomster från den handel som följer av den

myckna turismen. Att ha kvar en tullgräns vid 1 000 kr. motverkar enligt min mening detta.

För det andra bör riksdag och regering avstå från att införa eller ha kvar regler som det finns liten förståelse för hos allmänheten och som man har utvecklat allmänt vedertagna sätt för att kringgå. Sådana regler bär ett löjets skimmer över sig. Jag menar att denna 1 000-kronorsgräns är en sådan bestämelse. Många är de berättelser som beskriver hur man genom att ha tagit en bild med en nyköpt kamera eller genom att ha tagit ut en bandspelare ur sin kartong i tullen kan hävda att varan är begagnad.

Om dessutom någon fastnar i tullen, blir vederbörande ofta mycket förvånad, särskilt när besked lämnas om att han eller hon kommer att dömas för varusmuggling, med påföljden dagsböter, och dessutom kommer att påföras moms och en s.k. reducerad avgift för att få behålla varan. Det är ett straff som inte står i paritet med brottet och som bara är ytterligare ett exempel på hur den som begår s.k. brott mot staten behandlas hårt i vårt land. I varje fall jag hade hoppats att den borgerliga regeringen skulle vara nogsam med att motarbeta sådant.

Anf. 86 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Låt mig först klarlägga att det som vi nu talar om inte är den allmänna handelspolitiken och de tullsatser som gäller vid handel mellan länder, utan privatpersoners resandeförsel när de åker fram eller tillbaka mellan Sverige och andra länder.

Det är också viktigt att slå fast att Sverige vid det medlemskap i EG som kommer om förhoppningsvis bara några år tvingas anpassa sig till de regler som gäller inom EG. Det innebär för närvarande och kommer att innebära fullständig frihet för resandeförsel – utom vad gäller personbilar och postorder, vilket inte har med resandeförsel att göra; men det är där som man har kvar restriktionerna.

När det gäller varor från tredje land utanför EG är för närvarande gränsen för EG 45 ecu, motsvarande 340 kr. Jämfört med EGs nuvarande regler är Sverige alltså tre gånger så generöst, förutom de regler som vi har när det gäller den normala reseutrustningen. Jag tycker därför inte att det finns anledning för Sverige att nu genomföra en förändring av denna gräns, för att sedan skärpa den ytterligare vid det medlemskap som vi antagligen bägge hoppas blir aktuellt ganska snart.

Anf. 87 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Ja, vi kan vara överens om att vi båda ser fram emot ett svenskt EG-medlemskap. Men en av anledningarna till att jag varit positiv till en svensk EG anslutning är just idén om de fria rörelserna. Det har bl.a. handlat just om fria rörelser för varor, tjänster, kapital och även arbetskraft. Vad kan vara ett bättre exempel än just inköp av varor utomlands, vilka där ofta har kunnat produceras till en billigare kostnad än vad de betingar i Sverige?

Statsrådet säger att man i EG har en ännu lägre gräns. Jag får beklaga att EG på just det här området har en något protektionistisk inställning, som jag tycker att man skall sluta att ha. Det blir litet märkligt, och det har även

en del EG-motståndare hävdar, om vi öppnar en marknad inom Europa men har murar mot den övriga världen. Slutmålet för en som tror på frihandel måste trots allt vara en frihandel som gäller för hela världen.

Anf. 88 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Frågan om resandeförsel är skild från utrikeshandeln i stort. Det är vår ambition så långt möjligt ha tullfrihet på alla varor och tjänstegrupper. Det är naturligtvis så att Sverige i EG måste driva den principiella uppfattning som Sverige har haft i många andra sammanhang internationellt sett.

Problemet vid resandeförsel är ju att till skillnad från vid handel resp. lands normala mervärdesskattesats gäller. För Sverige, med mycket högt skatteuttag jämfört med andra länder, kommer den inre marknaden att medföra behov av harmonisering av skatter, något som jag personligen ser fram emot, eftersom det innebär en anpassning av det svenska skatteuttaget i den rimliga riktningen, nämligen nedåt. Det krävs några år för att genomföra detta.

När det gäller EG-gränsen utåt kan man se vissa länder och ekonomier med mycket lågt skatteuttag, mot vilka de är omöjligt för utvecklade länder att harmonisera sig i motsvarande utsträckning under överskådlig tid. Där kvarstår problemet, och det kan motivera gränser för resandeförsel. Detta behöver inte gälla för utrikeshandeln över huvudet taget.

Anf. 89 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag kan ha förståelse för att reglerna på några års sikt måste ändras.

För många människor är resandet förknippat med just vad man som privatperson får ta in när man kommer till tullen på Arlanda, eller någon annanstans, från att ha varit utomlands. Många känner inte till de regler som gäller för företagsamhet. För dem blir det en tydlig symbol när varor över 1 000 kronors värde måste förtullas.

Det kan inte vara fråga om något betydande inkomstbortfall för statsmakten om denna symboliska summa på 1 000 kr. höjs. Den summan leder till rent löjeväckande aktioner vid tullen; man kan t.ex. låtsas att man har använt saker. I en artikel i en av våra kvällstidningar står det att har man t.ex. haft på sig en päls en varm kväll, så anses den begagnad. Det blir ett löjets skimmer över det hela. Går det inte att höja denna gräns?

Anf. 90 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! När Sverige får sitt EG-medlemskap, kommer det att bli fullkomligt fritt för resandeförsel utom för vissa varor, t.ex. bilar.

Om en kraftig höjning av beloppet genomförs för nästkommande år, men skatterna inte hinner harmoniseras på ett års sikt, skulle det leda till att svenskarna skulle välja att köpa många kapitalvaror i andra länder än i Sverige – med tanke på den lägre skattebelastningen där. Det skulle ge mycket kraftiga konsekvenser i form av inkomstbortfall, inte bara för staten utan också för näringslivet i Sverige. Den typen av förändringar måste ske samtidigt som en harmonisering genomförs. Det är därför tiden fram till den 1

januari 1995 – då vi hoppas på ett EG-medlemskap för Sverige – måste utnyttjas så långt möjligt för en harmonisering av de svenska skatterna.

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

Anf. 91 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag uppfattar att statsrådet hyser vissa tvivel när det gäller den goda kraft som följer av att ha frihandel. Det skulle leda till att handeln flyttar utomlands. Det är naturligtvis en effekt när konsumentmakten blir så pass stor att man då kan välja att handla i ett annat land, i stället för att alltid gynna svensk hemmaindustri – som på lång sikt alltid sker på bekostnad av den egna konsumenten som får betala ett högre pris. Jag tycker att det är synd.

Anf. 92 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Frågan om en så långt driven frihandel som möjligt har mycket litet att göra med resandeförsel. Det har jag framfört tidigare. Resandeförsel är till för att underlätta för de resande att ta sig mellan gränserna. Även där får vi hoppas på så stor frihet som möjligt så snabbt som möjligt. Vi tar ett första steg i samband med EG-medlemskapet. Det är min förhoppning att vi så småningom skall kunna gå vidare även inom EG gentemot andra länder.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1991/92:36 om skatten på bensin

Anf. 93 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Sten-Ove Sundström har frågat mig om även glesbygdsbilister kommer att få del av en kommande momssänkning på persontrafiken genom t.ex. en sänkning av bensinskatten.

Regeringen avser att inom kort lämna ett förslag till riksdagen om att sänka den s.k. turistmomsen, dvs. momsen på hotell, restauranger, persontransporter och skidliftanläggningar, från 25 till 18 %. Avsikten med detta förslag är att förbättra turistnäringens konkurrenskraft, inte minst i fjällvärlden och i övrig glesbygd. Som framgår av regeringsförklaringen kommer regeringen också att föreslå andra regionalpolitiska åtgärder för att stödja glesbygden och dess näringsliv.

Däremot är jag inte beredd att föreslå någon regional differentiering av bensinskatten. En sådan differentiering kan enligt min mening inte motiveras ur turismsynpunkt. En regionalt differentierad bensinskatt skulle också bli tekniskt svårhanterlig och innebära ett avsteg från generella principer i vårt skattesystem.

Anf. 94 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är den skrivning som finns i regeringsdeklarationen, där det står att skatten på inrikes persontrafik kommer att sänkas. Det finns då anledning att fråga vilka former av persontrafik det här rör sig om.

Rör det sig enbart om kollektivtrafik eller trafik för de människor som är mest beroende av bilen i vårt land, dvs. glesbygdsmiljöerna?

Nu har statsrådet klarlagt att det gäller turistmomsen och kollektiva persontransporter för att stimulera turismen. Det gäller alltså inte det stora antalet turister som färdas till våra fjällregioner i den egna bilen. Den turismen kommer sannolikt inte att hjälpas nämnvärt.

Jag blir vidare förvånad när statsrådet i slutet av svaret säger att en sådan differentiering som det här kan vara tal om – jag har inte nämnt den, men det kan naturligtvis bli fråga om en differentiering av bilskatten – inte kan motiveras ur turismsynpunkt. Det skulle bli tekniskt svårhanterligt och innebära ett avsteg från generella principer i vårt skattesystem.

Det är klart att det i viss mån blir krångligare med en differentiering av bensinskatten och bensinpriserna. Men det är inte helt ogenomförbart. Det förekommer t.ex. i vårt grannland Norge. Där fungerar det utmärkt. Det är litet krångligare än vanligt.

Vi måste vara beredda att fundera litet på detta för att säkra turismen i fjällregioner och glesbygder – inte minst för det fåtal bilister som är beroende av den egna bilen och inte har någon annan chans att nyttja kollektivtrafiken.

Det är viktigt att se över den här frågan framöver, om vi i det här landet verkligen har råd med alla dessa skattesänkningar som regeringen nu kommer att föreslå. Visst måste vi ha råd att fundera över en marginell sänkning av skatten för det fåtal bilister som bor i våra glesbygder.

Anf. 95 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Den nya regeringen har fullt sjå med att sopa upp efter vad den gamla socialdemokratiska regeringen åstadkom. Det gäller t.ex. försämrade arbetsvillkor och utvecklingsmöjligheter för turismen och de kraftiga, successiva bensinskattehöjningar som genomförts och som har lett till problem för glesbygden. Det agerandet har fört Sverige in i den ekonomiska kris vi för närvarande upplever med en djup och ökande arbetslöshet och, inte minst, stora problem för glesbygden. Det är den nya regeringens ambition att klara ut dessa problem.

När det gäller turism har regeringen lagt fram förslag, som innebär dels sänkningar av mervärdesskatten på de tjänster som det rör sig om, dels för glesbygden förbättringar när det gäller nedsättningen av sociala avgifter. Detta har diskuterats i kammaren tidigare i dag.

När det gäller skatteförändringar är det nödvändigt att i det här läget prioritera det utrymme som finns för att genomföra sådana skattelättnader som får fart på den svenska ekonomin, som leder till investeringar och som leder till att kostnadsläget kan hållas nere. Det är tillväxten i ekonomin som kommer att kunna klara standardutvecklingen totalt sett och ge möjligheter att hantera den regionala utvecklingen och stötta glesbygden. Med den politik som fördes tidigare fanns inte den möjligheten.

Anf. 96 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag skulle gärna vilja föra en ekonomisk-politisk debatt med statsrådet. Men det var egentligen inte det jag var ute efter. Jag vill ha ett

klarläggande när det gäller dels möjligheten att stimulera turismen i de glest befolkade delarna av landet, där dessa extrainkomster så väl behövs, dels om regeringen är beredd att likställa grupperna när det gäller att lätta skatteavgifterna på biltrafiken. Så är uppenbarligen inte fallet. Skattelättnaderna gäller kollektiv trafik men inte privatbilismen i vår glesbygd som såväl behöver detta utrymme – om utrymmet verkligen finns i vår statskassa. Jag tycker att detta är att beklaga.

Privatbilismen är oerhört viktig i vår glesbygd, inte minst för alla de turister som söker sig till glesbygden och eventuellt skulle komma i ett större antal om det vore billigare att ta bilen dit.

Anf. 97 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag delar Sten-Ove Sundströms uppfattning när det gäller vikten av att skapa goda förutsättningar för privatbilismen. Det är därför som jag själv och många andra under lång tid har kritiserat den tidigare regeringen för det sätt på vilket man har höjt bensinskatten och genomfört andra försämringar för privatbilismen.

De åtgärder som har vidtagits har också bidragit till att föra in Sverige i en ekonomisk kris. Därför är den ekonomiska politiken mycket relevant i den frågediskussion som vi för närvarande för. Det viktigaste när det gäller att hantera glesbygdssituationen är naturligtvis att Sverige har en bra ekonomisk utveckling.

I de prioriteringar jag har att göra inom ramarna för befintligt skattesänkingsutrymme, måste jag prioritera sådana skattesänkningar som sätter fart på Sverige och låter hela Sverige leva.

Anf. 98 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tycker att statsrådet bör se till att sätta fart på glesbygden. Det kan man göra på så sätt att man när skatten sänks på inrikes persontrafik också ser till att den skattesänkningen kommer glesbygdens människor till del när det gäller att utnyttja det egna fordonet. Att sätta fart på glesbygdslismen är att sätta fart på privatbilismen.

Jag rekommenderar statsrådet Bo Lundgren att studera det norska systemet. Där går det att få en lektion i hur man skapar differentierade bensinkostnader. Det vore lärorikt, och det går säkert att tillämpa på våra glesbygger.

Nästa gång den borgerliga regeringen finner ett stort utrymme för skattesänkningar, föreslår jag att Bo Lundgren ser över möjligheterna att sänka skatten för glesbygdslismen.

Anf. 99 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag kan försäkra Sten-Ove Sundström att min ambition är att genomföra sådana skattesänkningar att vi får fart på ekonomin i Sverige.

Vi kan också notera att förutom den nödvändiga sänkningen av momsen på inrikes persontransporter, för att motverka den höjning som socialdemokraterna tidigare genomförde, har regeringen genomfört satsningar för att få inlandsbanan kvar. Det är saker som kommer just glesbygden till del. Det

finns ytterligare satsningar som kan bli aktuella i de infrastruktursatsningar som sker med tanke på arbetsmarknadsläget.

Anf. 100 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tror att det är angeläget att glesbygdsbilisterna får se fram emot någon form av nedsättning av bensinskatten. Det är oerhört angeläget att det sker antingen i form av differentiering eller på något annat sätt som kompensation till bilisterna – om man verkligen vill utveckla glesbygden. Det är väl det vi alla till syvende og sidst är ute efter.

Anf. 101 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Vi skall ta varje tillfälle i akt att försöka röja undan den gamla regeringens kvarglömda problem.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1991/92:38 om det privata pensionssparandet

Anf. 102 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Fredrik Reinfeldt har frågat vilka åtgärder jag vill vidta för att stimulera det privata pensionssparandet.

I regeringsdeklarationen framhålls att enskilt ägande och sparande är förutsättningar för en ny utvecklingskraft i ekonomin. Regeringen kommer därför så snart möjligt lämna förslag som förbättrar villkoren för det enskilda sparandet.

En viktig väg till ökat sparande är just att stimulera pensionssparandet. Jag vill erinra om att motioner i den frågan under flera år lämnats av de borgerliga partierna.

I dag sker pensionssparande i försäkringsbolag, dels i traditionella pensionsförsäkringar, dels i s.k. unit linkförsäkringar, där spararen själv får bestämma placeringsinriktningen på sitt sparande.

Det finns enligt min mening goda skäl för att privat pensionssparande också skall kunna ske utan försäkringsinslag. Det skulle öka konkurrensen om och valfriheten för det långsiktigt bundna sparandet. Formerna för detta utreds för närvarande i finansdepartementet, och mitt mål är att det arbetet skall resultera i en proposition nästa år. Ett breddat pensionssparande skulle då kunna möjliggöras under 1993.

Jag vill också tillägga att den särskilda löneskatten om 22,2 % som Reinfeldt nämner inte utgår på privata pensionsförsäkringar som den enskilde själv tecknar. Den utgår däremot på pensionspremien, när en arbetsgivare för en anställds räkning köper en pensionsförsäkring. En nedjustering av den särskilda löneskatten skulle därför inte i sig leda till stimulans av enskildas privata pensionssparande.

Anf. 103 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet även för detta svar.

Jag tyckte att det kunde vara passande för en ung moderat att jungfrutala

om just frihandel och framtidens pensioner. Båda frågorna är stora och avgörande framtidsfrågor.

Vårt pensionssystem har kritiserats från många håll. Det är därför många som med spänning väntar på den nya regeringens besked om hur man avser att hantera pensionsfrågan. Jag menar att pensionsfrågan är vår tids mest fördolda generationskonflikt. Dagens makthavare, de s.k. fyrtiotalisterna – vad jag förstår kan statsrådet räkna sig till dem – stödjer ett pensionssystem som medför att deras egen pension måste betalas av sextiotalisterna. Dessa i sin tur riskerar att bli utan egen pension och motarbetas dessutom skattemässigt från att skaffa sig egna alternativ.

Vissa ekonomer menar att den totala pensionsskulden, som den nu arbetsverksamma generationen skjuter över på dagens ungdomar, är större än vår totala bruttonationalprodukt.

Det är naturligtvis mycket glädjande att i regeringsförklaringen finna skrivningar om att den nya regeringen skall ha en ny och, underförstått, positiv syn på enskilt sparande. Det är därför också min förhoppning att den borgerliga regeringen nu uppmuntrar privata pensionslösningar genom att övergå till ett s.k. premiereservsystem. I avvaktan på detta bör det ges förutsättningar för att avskaffa engångsskatten på pensionsförsäkringar och den särskilda löneskatten på 22,2 % på av företagen finansierade tjänstepensioner.

Jag tror att vi mycket snart kommer att hamna i ett läge där vi tvingas att uppmana unga människor att skaffa sig privata pensionslösningar. Jag hoppas därför att borgerliga ledamöter, men också unga riksdagsledamöter i andra partier, är villiga att agera för att privata pensionslösningar skall uppmuntras.

Anf. 104 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det finns inte nu utrymme för en lång, inträngande och nödvändig pensionsdebatt. Det finns dock anledning att återkomma till detta.

Det är uppenbart att det system som vi har för pensionerna har brister. Det var också därför det var en stor strid kring pensionsfrågan i slutet av 50-talet. Man kan fundera på vad som hade inträffat om det hade blivit en annan och ur samhällsekonomisk synvinkel bättre lösning på den tiden. Men visst finns det risk för att generationer kan stå mot generationer.

Det är för att stimulera sparandet ur samhällsekonomisk synvinkel och för att möjliggöra för människor att också skaffa sig ett kompletterande skydd som regeringen avser att framlägga förslag både i form av skattestimulanser och i form av mer institutionella förslag som förbättrar möjligheterna för pensionssparande. Det här får naturligtvis vägas mot det tillgängliga skattesänkingsutrymmet, som jag tidigare har diskuterat i denna debatt.

Anf. 105 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Utan att ha varit med eller varit född på 50-talet, har jag naturligtvis läst min historia, och jag känner till den konflikt som rådde då och den folkomröstning som följde i ATP-frågan. Det är naturligtvis riktigt att de borgerliga hade ett annat alternativ.

I dagens läge ställer detta naturligtvis ett stort krav på den borgerliga rege-

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

ringen att verka för ett nytt pensionssystem och ett nytt tänkande när det gäller pensioner. Vill man verka för ett ökat enskilt sparande i samhället, är väl det bästa att få människor att spara för sin egen ålderdom.

Jag noterar att statsrådet har uttryckt en positiv syn och att han avser att återkomma. Då kan vi säkert återuppta denna diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.15 på förslag av talmannen att ajournera frågestunden till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

17 § Svar på fråga 1991/92:42 om järnvägstrafiken Stockholm – Oslo

Anf. 106 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Björn Samuelson har frågat mig om regeringen ämnar ta initiativ för att tågtrafiken mellan Stockholm och Oslo också i framtiden skall gå via Karlstad, Kil, Arvika, Charlottenberg och Kongsvinger.

Banverket har till uppgift att inom av riksdag och regering angivna ramar planera och genomföra investeringar i det svenska järnvägsnätet. Prioriteringar mellan olika sträckor görs utifrån investeringarnas samhällsekonomiska lönsamhet men också med utgångspunkt från det intresse som finns för att bedriva trafik på den aktuella banan.

Frågan om investeringar på sträckan mellan Stockholm och Oslo kommer att prövas i samband med att banverket reviderar sin nu gällande investeringsplan. Enligt vad jag har inhämtat är någon ny sträckning av banan inte aktuell. Svaret till Björn Samuelson på hans konkreta fråga om jag ämnar ta initiativ i någon riktning är alltså nej.

Anf. 107 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Jag måste tacka för svaret på den här frågan.

Jag noterar att de regionalpolitiska aspekterna och den stora betydelse som den här järnvägstrafiken har för Värmland och Hedmars fylke, berörde inte Odell särskilt mycket i sitt svar. Det är förvånansvärt att regeringen inte anser att den här järnvägen är en livsnerv för dessa två skogslän – Värmland och Hedmark.

I sitt svar säger kommunikationsministern: "Enligt vad jag har inhämtat är någon ny sträckning av banan inte aktuell." Nej, jag hade inte heller trott att den skulle flyttas en eller två meter hit eller dit. Det är inte det frågan handlar om. Frågan handlar om trafiken mellan Stockholm och Oslo och om

den fortsättningsvis skall ha den sträckning som den har i dag. Det är den konkreta frågan. På den frågan får jag inget svar.

Jag ser nu att den nordiske samarbetsministern finns här i kammaren. Jag får driva frågan gentemot honom framöver. Det finns ett beslut inom ramen för det nordiska samarbetet om att trafiken mellan de nordiska huvudstäderna skall byggas ut. Det är bråttom.

Kan vi få ett besked om regeringen kan se någon regionalpolitisk eller miljöpolitisk betydelse av att denna trafik får ha den sträckning som den i dag har?

Anf. 108 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! De regionalpolitiska aspekterna är naturligtvis oerhört viktiga. Men det finns anledning att se på bakgrunden till Björn Samuelsons fråga. Jag förmodar att bakgrunden är ett rykte som säger att när järnvägen mellan Göteborg och Oslo är upprustad kommer trafiken Stockholm – Oslo att gå via Göteborg. En sådan sträckning har diskuterats internt inom SJ, i ett mycket långt perspektiv på 20–30 år.

På den aktuella banan mellan Kil och Charlottenberg som Björn Samuelson tar upp är standarden i dag mycket låg. Man har också tittat på nyttan av investeringar på banan. Det har visat så låg samhällsekonomisk lönsamhet att det inte rymmer i banverkets stamnätsplan för närvarande. Investeringar i form av spårbyte på sträckan är dock inplanerade till slutet av planeringsperioden. När det gäller trafikunderlaget och förändringar i detta, kan naturligtvis intresset för att trafikera banan öka. En ökad medelstilldelning är en faktor som kan påverka banans prioritering i nästa planeringsomgång. Den planperioden kommer att omfatta åren 1994 till 2003.

Björn Samuelson, staten köper i dag tre stycken dubbelturer mellan Karlstad och Charlottenberg. Det är ett uttryck för att regeringen inser den regionalpolitiska dimension som Björn Samuelson tar upp.

Anf. 109 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Nu är kommunikationsministern inne på ett område som jag hörde Stig Larsson yttra sig om i förra veckan, nämligen när det kan komma att gå snabbtågstrafik mellan Stockholm och Oslo via den sträckning som vi nu talar om. Kommunikationsministern säger nu precis samma sak som Stig Larsson sade – om 20 år kommer vi kanske att ha snabbtåg på den här sträckan. Vad är det då som säger att trafiken kommer att ha den sträckning som den har i dag? Den kommer kanske att ta en annan väg – inte främst över Göteborg, Mats Odell – via Kornsjö. Då lämnar den stora delen, för att inte säga halva, Värmland och nästan hela Hedmarks fylke vind för våg.

Jag tycker att regeringen borde ta en diskussion med sina norska kolleger om vikten av att trafiken mellan Stockholm och Oslo även fortsättningsvis får den sträckning som den har i dag. Det har stor regionalpolitisk och miljöpolitisk betydelse. Denna järnväg är en livsnerv för den här delen av Sverige.

Anf. 110 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Som vi märker börjar nu Björn Samuelson att sväva ut i olika typer av spekulationer om var framtida banor kan gå. Det är precis som jag

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

säger i mitt svar att det just nu inte finns något underlag för att börja diskutera i dessa termer. Därför kan jag inte säga att jag är beredd att ta något initiativ.

Vi ser på den situation som råder. Vi vet att den regionalpolitiska situationen är mycket allvarlig i området. Men vi har även andra instrument än att tidigarelägga järnvägsinvesteringar av olika slag för att stärka sysselsättning i bl.a. det här området. Regeringen håller på med paket som jag tror kommer att vara väl så intressanta som en diskussion om framtida järnvägsinvesteringar.

Till slut vill jag säga att när det gäller Oslo har jag så sent som i dag träffat den vice borgmästaren i Oslo och bl.a. diskuterat dessa frågor.

Anf. 111 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Då är min fråga till kommunikationsministern: Ämnar regeringen driva på arbetet för att vi skall få bra snabbtågsförbindelser mellan våra nordiska huvudstäder snarast?

Anf. 112 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Svaret på den frågan är ett obetingat ja.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1991/92:43 om en konferens om kärnkraften kring Östersjön

Anf. 113 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Rolf L Nilson har frågat industriministern om den nya regeringen kommer att ta initiativet till en konferens om kärnkraften med representation från grannländerna kring Östersjön.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

När det gäller säkerheten hos kärnkraftverken ställer vi i Sverige utomordentligt höga krav på våra egna anläggningar. Vi förväntar oss också att motsvarande höga krav ställs inom andra länders kärnkraftsprogram och att kärnkraftsreaktorer som inte uppfyller internationellt accepterade säkerhetskrav inte skall drivas vidare.

I början av september i år hölls en internationell konferens kring kärnkraftens säkerhetsfrågor i Wien. Vid konferensen behandlades bl.a. säkerhetsnivåerna vid äldre kärnkraftverk och då särskilt för reaktorer i Öst- och Centraleuropa.

Konferensen rekommenderade IAEA att medverka till att ytterligare riktlinjer för en internationellt accepterad bedömning av säkerheten i äldre kärnkraftverk tas fram. Konferensen var också enig om att ytterligare stärkt internationellt samarbete krävs inom hela kärnsäkerhetsområdet och begärde i sin slutdeklaration att IAEA skall ta fram underlag för tillskapande av en formell internationell kärnsäkerhetsregim.

IAEAs uppgifter på kärnsäkerhetsområdet bekräftades av organisatio-

nens generalkonferens i slutet av förra månaden varvid generaldirektören bl.a. ombads att till IAEA-styrelsens möte i februari 1992 lämna ett förslag till vilka komponenter som skulle kunna ingå i en internationell ramkonvention på kärnsäkerhetsområdet.

Utöver det arbete som nu bedrivs inom IAEA pågår även flera bilaterala samarbetsprojekt med Öst- och Centraleuropa kring kärnsäkerhetsfrågor. Från svensk sida har sammanlagt 15 milj.kr. anslagits för att inleda ett kärnsäkerhets- och strålskyddssamarbete i Östersjöregionen. De svenska insatserna samordnas genom statens kärnkraftinspektion (SKI) och statens strålskyddsinstitut (SSI) med övriga europeiska länders kärnsäkerhetssamarbete.

Det Rolf L Nilson efterlyser anser jag vara väl tillgodosett genom det arbete som nu pågår såväl på det bilaterala planet som inom ramen för IAEAs verksamhet.

Ytterligare konferenser löser inte de problem vi vill komma åt. Jag anser att vi i stället skall ta fasta på och arbeta vidare med de konkreta förslag till internationellt bindande överenskommelser som håller på att växa fram inom kärnsäkerhetsområdet.

Anf. 114 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret.

Den debatt som jag refererar till i min fråga förde jag med den förra miljöministern, Birgitta Dahl.

Miljöministerns svar är egentligen ett mycket stort beröm av den socialdemokratiska regeringen och de åtgärder som den regeringen vidtagit när det gäller internationellt samarbete i kärnsäkerhetsfrågor och även när det gäller samarbetet med länderna kring Östersjön. Jag förutsätter att det som Olof Johansson talar om i sitt svar inte hunnit ske under den korta tid som han varit miljöminister.

I debatten kring min fråga lanserade jag, som en parafras på uttrycket att göra Östersjön till ett kärnvapenfritt hav, begreppet att vi skall sträva efter att göra Östersjöns kuster till kärnkraftsfria kuster och Östersjön till ett kärnkraftsfritt hav.

Birgitta Dahl använde sedan detta uttryck i något uttalande som handlade om hennes ambitioner med det internationella miljöarbetet kring Östersjön. Jag skulle välkomna att den nyvalde miljöministern såg på saken på samma sätt och insåg värdet av den typ av internationella konferenser som förekommit på väldigt många andra områden mellan länderna kring Östersjön.

Anf. 115 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är självklart att jag tar fasta på det som är positivt i det som tidigare har hänt.

Många av dessa frågor behandlas ju löpande i regeringskansliet. En del av dem har vi fått arva, och en del av dessa frågor bygger på beslut som har fattats här i riksdagen – det gäller t.ex. anvisningen av pengar för kärnsäkerhetsarbetet. I dessa frågor har vi en gemensam uppfattning.

Jag vill peka på ytterligare en positiv sak, som hänt i dag. På förmiddagen

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

i dag sammanträffade ledningen för SKI med Litauens energiminister, som är här på ett tillfälligt besök. Jag skall själv träffa honom i morgon. Vid samtalen i dag, som rörde gemensamma kärnsäkerhets- och strålskyddsfrågor, enades man bl.a. om att inleda ett samarbetsprojekt med syfte att bygga upp en litauisk tillsynsmyndighet inom kärnsäkerhets- och strålskyddsområdet. Detta har jag diskuterat med Lars Högberg på SKI.

I slutet av den här veckan, den 24 och 25 oktober, kommer representanter för myndigheterna i Sovjetunionen, Ryssland, Ukraina, Litauen, Sverige, Finland, Tyskland, Storbritannien, Frankrike och Italien att träffas i Moskva för att dra upp riktlinjer för ett samarbetsprojekt kring säkerhetsfrågor när det gäller RBMK-reaktorer, dvs. den reaktortyp som finns bl.a. i St Petersburg, Ignalina och Tjernobyl. Jag kommer med all kraft att verka för att man så snabbt som möjligt uppnår en överenskommelse.

Anf. 116 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Det som Olof Johansson nu beskriver ser jag som en bra början och som en bra förberedelse för en sådan Östersjökonferens som jag efterlyser. Jag tror att miljöministern delar min uppfattning att kontakterna med de nya självständiga staterna kring Östersjön, framför allt de baltiska staterna, inte – åtminstone på regeringsnivå – har förekommit så länge och är så väl utvecklade, att det undanröjer behovet av ytterligare kontakter och behovet av den typ av konferenser som jag efterlyser.

Olof Johansson är också medveten om att trots att IAEA har arbetat med kärnsäkerhetsfrågorna under mycket lång tid, har vi råkat ut för tillbud i de svenska anläggningarna. Vi har haft katastrofen i Tjernobyl och tillbud i andra anläggningar. IAEA är alltså långt ifrån något vaccin mot kärnkraftsolyckor.

Anf. 117 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det har jag heller inte trott, utan här är det många faktorer som spelar in, som bekant inte minst den mänskliga faktorn. När det gäller säkerhetsbedömningar av det slaget tror jag att vi är överens, och den saken behöver vi därför inte diskutera.

Vad jag emellertid först vill pröva är så många konkreta åtgärder som möjligt, och då måste man spela på de tangenter som står till buds. Det betyder att vi måste ha bindande avtal med så många länder som möjligt som har kärnreaktorer inom sitt territorium.

Dessutom har den säkerhetskonferens som ägde rum inom IAEA den 2–6 september lett till ett oväntat snabbt uppdrag till generalsekreteraren. Jag vill gärna se resultatet av detta. Vi kommer att fortsätta att hålla press på IAEA-organisationen för att snabbt komma till så bindande överenskommelser som det över huvud taget är möjligt.

Anf. 118 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! En avsikt med den typ av konferens som jag föreslår är att nå målet att göra länderna kring Östersjöns kuster kärnkraftsfria. Det är också målet för den svenska energipolitiken, även om jag tolkar energiöverenskommelsen och beslutet i riksdagen som något oklart. Men efter vad jag för-

står står beslutet om avveckling senast år 2010 fast. Det skulle vara fint om de övriga reaktorerna kring Östersjön kunde stängas, samtidigt som Sveriges sista reaktor stängs år 2010.

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

Anf. 119 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Vår internationella trovärdighet i detta fall påverkas naturligtvis av hur vi själva hanterar frågan här hemma. Därför är det viktigt, inte minst ur den synpunkten, att den i årets tidigare energipolitiska beslut bekräftade sluttidpunkten, senaste år 2010, står fast.

Anf. 120 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Jag vill då tacka energiministern för svaret och för den här debatten. Jag tar fasta på det som jag anser vara huvudintrycket, nämligen att det är ett positivt svar. Jag lovar att följa frågan och återkomma till den.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1991/92:51 om återfyllningsbara PET-flaskor

Anf. 121 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Kent Carlsson har frågat mig om regeringen kommer att ge Coca-Cola och Pepsi Cola dispens från kravet på en för bryggeribranschen gemensam återfyllningsbar PET-flaska.

Beredning av ärendena pågår för närvarande inom regeringskansliet. Jag kan som Kent Carlsson säkert förstår inte föregripa besluten i denna fråga.

Anf. 122 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Jag börjar att tacka för det något kortfattade svaret från miljöministern.

Det beslut som riksdagen fattade om att införa en återfyllningsbar PET-flaska var bl.a. centern med om att fatta. Det förelåg också en överenskomst med bryggeribranschen om att man skulle gå den här vägen.

Vad nu framför allt Coca-Cola gör är att gå in med en ansökan som, om den bifölls, skulle bryta sönder det här systemet. Företaget skulle införa en egen profilflaska. I botten ligger ett önskemål från Coca-Cola att helt slippa returflaskesystemet och kunna köra med engångsflaskor.

Risken med att ge tillstånd till en speciell flaska för Coca-Cola är att också Pepsi Cola och andra i branschen – t.ex. Sprite och Seven Up – vill ha speciella profilflaskor. Då förstörs det här systemet, och de miljö- och energivinster som man vill åstadkomma med detta system kommer alltså inte att uppnås.

Jag förstår att ministern inte kan ge något svar i det enskilda fallet. Men han borde kunna svara på principfrågan: Är regeringen beredd att värna om det retur-PET-system som ändå har införts i landet och som en stor riksdagsmajoritet ställt sig bakom? Eller anser regeringen att detta inte är så viktigt och att man därför kan tänka sig att gå ifrån det i detta läge bästa och något så när hyfsade förpackningssystemet för drycker ur miljö- och energisynpunkt?

Anf. 123 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Att jag svarar kortfattat har sina formella skäl. Jag vill betona det. Det här är ett stort och viktigt ämne, och frågan är väl snarast om det lämpar sig för en sådan här kortfattad frågedebatt. Jag skulle kunna gå in på många sammanhang som har diskuterats i anslutning till det beslut som har fattats.

Faktum kvarstår att det i det beslut riksdagen har fattat finns en dispensmöjlighet. Det är därför denna typ av dispensansökningar kommer till regeringskansliet, där dessa ansökningar har legat en tid. Det har bl.a. att göra med att remissvar begärs från olika instanser, och i något fall har man också hänvisat till förpackningsutredningen. Jag anser inte att detta har någon avgörande betydelse, utan vi har en ganska god grund för att fatta beslut.

När det gäller regeringens inställning i den här frågan vill jag bara hänvisa till regeringsförklaringens formulering att inriktningen skall vara att avfall kan återföras till naturens kretslopp, återvinnas eller återanvändas. Med den utgångspunkten kommer jag att handlägga frågan.

Anf. 124 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Det låter ju bra.

Nu har ju förpackningsutredningen kommit med sitt betänkande. Det finns mycket som tyder på att man inom EG håller på att närma sig de svenska ståndpunkterna i fråga om förpackningar, återvinning och återanvändning. Jag tycker inte att det skulle vara så väldigt svårt att redan nu ta ställning och ge en tydlig signal till branschen om att det inte blir fråga om några dispenser för s.k. profilflaskor, utan att vi kommer att stå på oss för att se till att vi får ett enhetligt system så att vi på det sättet sparar energi och råvara.

Efter vad jag har förstått väntar man i branschen på beslutet, och många ligger lågt än så länge. Eftersom man tror att det eventuellt skulle kunna bli fråga om ett positivt besked till Coca-Cola vill man inte ha inlett en produktion i returflaskor. Inom vissa delar av branschen skulle man nämligen helst vilja ha s.k. profilflaskor. Det är därför också viktigt att vi får ett snabbt beslut i frågan.

Anf. 125 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag delar nämnda uppfattning. Jag har emellertid inte kunnat verka i den här funktionen mer än några veckor, och ärendet har legat på regeringens bord några månader. Jag tycker nog att det än så länge inte är fråga om någon försening som skall läggas den nya regeringen till last, och jag har heller inte haft för avsikt att åstadkomma någon försening.

Jag vet att detta är en viktig signal till branschen, och branschen skall få den signalen inom kort.

Anf. 126 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill än en gång tacka för svaret, men jag vill ändå understryka att det är bråttom, eftersom lagen trädde i kraft den 1 juli. Om delar av branschen ser en möjlighet att slippa ifrån det beslut som riksdagen har fattat, kan det göra att man inte satsar tillräckligt på marknadsföring på re-

tur-PET-flaskan och inte heller i produktionsledet använder sig av den i den omfattning som skulle vara bäst.

Vad den gamla regeringen efter vad jag förstod väntade på var förpackningsutredningen, och den har nu lagt fram sitt betänkande. Givetvis skall den nya regeringen ha rimlig tid på sig för att bedöma frågan, men jag hoppas verkligen att det blir ett snabbt beslut om ett nej till profilflaskor för Coca-Cola.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

20 § Svar på fråga 1991/92:53 om det nordiska samarbetet

Anf. 127 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Ylva Annerstedt har frågat mig om Nordiska ministerrådets förslag till budget för år 1992.

Det nordiska samarbetet har utvecklats kraftigt under de 20 år som gått sedan Nordiska ministerrådet och Nordiska ministerrådets budget upprättades. Samarbete har inletts på en rad olika områden. Ett stort antal nordiska samarbetsorgan och institutioner har tillkommit och finansieras via ministerrådets budget. Under den senaste tioårsperioden har budgeten mer än tredubblats, och den uppgår nu till närmare 700 miljoner danska kronor. Det är ett betydande belopp. Det budgetförslag för år 1992 som nu ligger hos Nordiska rådet för yttrande är något lägre beroende på att finansministrarnas ekonomiska handlingsplan håller på att trappas av. I övrigt har ministerrådets utgångspunkt för budgetbehandlingen varit att det skall vara en reellt sett oförändrad budget.

Med tanke på det statsfinansiella läget i de nordiska länderna och det besparingsprogram som den svenska regeringen för sin del arbetar med är det inte realistiskt att räkna med en fortsatt ökning av den nordiska budgeten.

Det är i stället så att vi måste se över de aktiviteter som pågår för att se om pengarna används till rätt saker.

Konsekvenserna av EES-avtalet för det nordiska samarbetet diskuteras just nu inom ministerrådet. EES-avtalet kommer förmodligen att leda till att vissa områden i det nordiska samarbetet blir viktigare och att andra blir mindre angelägna. Ministerrådet förbereder nu ett förslag om dessa frågor till Nordiska rådets session år 1992.

Det är riktigt att det finns en del nedskärningar på de ekonomiska samsarbetsområdena i budgetförslaget för år 1992. Men samtidigt finns det ett antal områden som får ökade anslag. Det gäller i första hand kulturområdet samt satsningen på ett samarbete med Baltikum. Detta är ett uttryck för de prioriteringar ministerrådet gjort i sitt budgetförslag, bl.a. mot bakgrund av uttalanden från Nordiska rådet. Jag vill också påminna om att budgeten innehåller ett anslag på 50 miljoner danska kronor från finansministrarnas ekonomiska handlingsplan.

Vad särskilt gäller arbetet med att avskaffa handelshinder är det också riktigt att det området fått ett lägre belopp än tidigare år. Det beror framför allt på att de medel som har beviljats tidigare år inte har utnyttjats fullt ut. Det

pågår fortfarande ett omfattande arbete med att undanröja handelshinder, och en hel del har redan skett. Problemet är inte i första hand att få fram pengar, utan att det är en trög process att få länderna att ändra de bestämmelser som skapar handelshinder. Här kommer EES-avtalet att få en stor betydelse. Det kommer att medföra gemensamma bestämmelser på en rad områden, där det tidigare inte har funnits gemensamma nordiska regler. Förutsättningarna för nordiskt ekonomiskt samarbete stärks alltså, om än i en bredare europeisk ram. Den ansvariga ämbetsmannakommittén har konstaterat att EES-avtalet kommer att medföra att det finns färre problem kvar att lösa i det nordiska arbetet med handelshinder. Alla problem får dock inte en lösning genom EES-avtalet, och i dessa delar måste det nordiska samarbetet fortsätta.

Vi avvaktar nu Nordiska rådets ställningstagande till budgetförslaget för år 1992 vid extrasessionen den 13 november.

Anf. 128 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag får tacka miljöministern – eller kanske jag i detta sammanhang skall säga "samarbetsministern" – för svaret. Tyvärr finns det ändå ingenting i svaret som visar hur man skall uppfylla det som faktiskt sägs i regeringsförklaringen, nämligen att det nordiska samarbetet måste utvecklas och att det finns förutsättningar för att på nytt stärka samhörigheten och samarbetet mellan de nordiska länderna inom ramen för det europeiska samarbetet.

Det är ju ändå så att man under två år har lagt fram en nollbudget, och det innebär, med den penningvärdesförsämring som ändå har inträffat, en reellt sett minskad budget. När den ekonomiska handlingsplanen avtrappas år 1992 kommer budgeten att minska med 20 miljoner, och 1993 förlorar man ytterligare 50 miljoner. Här finns alltså ingenting som kan ytterligare stärka det nordiska samarbetet.

Att de ekonomiska områdena nedprioriteras är speciellt allvarligt med tanke på att Norden i allra högsta grad behöver stärka sin regionala samhörighet. Jag kan tänka mig en lång rad områden där man behöver stärka Norden i det fortsatta Europasamarbetet. Det gäller t.ex. regionernas roll, och miljösamarbetet är något som alldeles speciellt lämpar sig för nordiskt samarbete. Det kan också gälla att göra Norden till en tillväxtregion som kan konkurrera med övriga starka regioner i Europa. Här finns alltså områden där mycket kan göras, men det går faktiskt inte utan resurser.

Jag vill då än en gång fråga: På vilket sätt skall man stärka det nordiska samarbetet, när resurserna ständigt skärs ned? Detta är ju faktiskt vad vi har framför oss.

Anf. 129 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är i och för sig den tidigare regimens budgetförslag som vi har att hantera, och det är beslutat i den skrivelse jag har framför mig, daterat Tammerfors den 21 augusti 1991. Nordiska ministerrådet har alltså överlämnat sitt förslag till budget för yttrande, och efter det att Nordiska rådet har avgett sina synpunkter avser ministerrådet att fastställa budgeten. Det är så behandlingsordningen ser ut, och jag har kommit in mitt i

den processen. Det betyder att den första gången som jag träffar mina kolleger, samarbetsministrarna i Norden, blir i Mariehamn i samband med extrasessionen. Då får vi naturligtvis ta en diskussion i rådet. Avsikten är naturligtvis att lyssna till synpunkterna där. Jag vill dock varna för att man skall uppfatta allt samarbete som beroende av ökade resurser. De neddragningar som har gjorts, och som jag nämnde i svaret, beror faktiskt på att vissa uppgifter fullföljts och därmed faller bort. Detta innebär ju inte att inte nya uppgifter kommer till, tvärtom. Jag har dock inte, i den här funktionen, haft möjlighet att aktualisera nya saker. Det kommer jag i så fall att göra inför mötet i Mariehamn i början av november.

En annan sak som jag inte tycker att man skall ägna sig åt är att först anvisa pengar och sedan fylla på med verksamhet.

Anf. 130 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag tycker att det senaste inlägget var mycket uppmunrande. Jag inser att samarbetsministern har fått överta gammal skåpmat som det finns stora möjligheter att göra någonting positivt av. Man kan kanske se till att det får en tyngd åt det ekonomiska hållet. Vi har nu en nollbudget, och det innebär en real nedskärning och att den ekonomiska handlingsplanen försvinner. Jag kan se flera områden som behöver utvecklas. Det gäller inte minst en gemensam ekonomisk strategi för Norden som tillväxtregion. Vi behöver satsa på teknisk industriell forskning, eftersom det är där vi skall kunna hävda oss. Varje nordiskt land är för litet att upprätta egna forskningsinstitutioner på detta område. Ett sådant viktigt område, Nord Plus, som vi talat positivt om i andra sammanhang, saknar alltså medel för att fullföljas.

Anf. 131 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det här visar också hur viktigt det är att man tar saker och ting i rätt ordning. Nu har vi ett EES-avtal sedan den senaste natten. Jag har naturligtvis anledning att, liksom mina kolleger på det nordiska planet, granska dess innehåll och anpassa en del av de åtgärder som fortfarande krävs på det ekonomiska området efter den nya situationen. Jag tycker att det är en viktig uppgift bl.a. för de nordiska länderna som helhet, men naturligtvis även för de nordiska samarbetsministrarna. Det är i den situationen som jag tycker att man skall vara litet återhållsam i början. Jag är dock den första att erkänna att det kommer att finnas mycket stora uppgifter också framöver, precis som vi säger i regeringsförklaringen. Detta skall inte uppfattas som någon signal för framtiden. Det är inte fråga om någon sänkt ambitionsnivå, tvärtom.

Anf. 132 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag tackar särskilt för det senaste inlägget om att det inte är fråga om någon sänkt ambitionsnivå. Även om man tycker att 700 milj. kr. är mycket pengar är det, om man jämför med de samlade budgetarna för de nordiska länderna trots allt felräkningspengar. Men jag håller med om att man inte skall lägga pengar först och innehåll sedan. Det finns ju ändå en lång rad förslag från Nordiska rådet på bra samarbetsprojekt som nordiska

ministerrådet då och då har förkastat. Man har sagt att det har kostat för mycket. Här finns alltså en hel del att hämta. Tiden är inte utrunnen, utan samarbetsministern har gott om möjligheter att lägga ytterligare positiva förslag rörande det nordiska samarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1991/92:45 om avgiften för högskolestudier

Anf. 133 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Björn Samuelson har frågat mig om regeringen ämnar att under alla förhållanden verka mot införande av avgifter för högskolestudier.

Mitt svar är enkelt: Regeringen har inga planer på att föreslå införande av terminsavgifter för högskolestudier.

Anf. 134 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret. Trots att jag bara har två minuter på mig passar jag på att hälsa honom välkommen till rollen som utbildningsminister.

Det var ett kort och koncist svar. Det var bra att vi fick reda på att det inte blir något införande av terminsavgifter. Man är ju så skadad efter ett antal år här, att när man får ett sådant kort och koncist svar av en minister blir man liksom lur. Jag förutsätter därför, herr talman, att detta också innebär att det inte heller blir några terminsavgifter eller andra avgifter vid en eventuell framtida stiftelseform för högskolorna som regeringen tydligen har idéer om.

Jag förutsätter också att utbildningsministerns svar innebär att man inte heller kommer att införa någon form av ansökningsavgifter till högskolestudier.

Anf. 135 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Tack för välkomsthälsningen. Svaret innebär precis vad svaret säger, nämligen att regeringen inte har några planer på att införa terminsavgifter för högskolestudier. När Björn Samuelson ändå väljer att kommentera regeringens tanke att ge somliga högskolor och/eller universitet möjlighet att övergå i stiftelseform, är det angeläget att understryka att denna tanke inte har något samband med tanken att diskutera terminsavgifter. Tanken om stiftelser är en tanke för att säkerställa universitetens och/eller forskningshögskolornas autonomi. Den skall därför ses som det juridiskt ekonomiska uttrycket för den strävan som regeringen har i frihetshänseende. De båda frågeställningarna är alltså inte sammankopplade.

Anf. 136 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! Vi får väl återkomma till debatten om denna organisationsform och dess eventuella friheter och ofriheter. Det är en annan historia.

Jag ställde frågan därför att jag vet att det inom ramen för en stiftelsestruktur kan finnas möjligheter att införa avgifter för olika tjänster som man

kan producera. Det var närmast därför jag ställde frågan. Detta gällde även frågan om ansökningsavgifter för tillträde till högre studier. Men jag vet ju att moderaterna tillsammans med oss i vänsterpartiet har varit motståndare till detta tidigare, och jag förutsätter att det gäller även i framtiden.

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

Anf. 137 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag vill bara göra ett klarläggande. Det finns en avgift som redan tas ut. Jag är inte medveten om vänsterpartiets ståndpunkt till denna avgift. Det gäller den avgift som utgår i anslutning till att studenter genomgår det s.k. högskoleprovet. Jag vill gärna understryka att i det vi nu diskuterar ingår inget löfte från regeringen om att avskaffa en sådan avgift. Den finns där för att bestrida en betydande kostnad som högskolan åsamkas, och denna avgift kommer regeringen att vidmakthålla.

Anf. 138 BJÖRN SAMUELSON (v):

Herr talman! När det gällde ansökningsavgiften avsåg jag den avgift som förra regeringen hade tankar om att man kanske borde införa för att förhindra att en del sökte sig till högre studier av någon allmän form av lust och lättja. Det var den avgiften jag avsåg i min senaste fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1991/92:33 om skolans ansvar för elevers hyfs och uppträdande

Anf. 139 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Widar Andersson har frågat mig om min avsikt är att skolan framöver skall ta ett mindre ansvar för elevernas hyfs och uppträdande.

Mitt svar är nej!

Det föreligger, precis som frågeställaren påpekar, ingen motsättning mellan kunskap och hyfs. Tvärtom är det, enligt min mening, så att en betoning av skolans egentliga uppgift att ge eleverna goda kunskaper både förutsätter en betoning av och bidrar till elevernas fostran. Tendenser till mobbning, vandalism, översitteri och skolk måste självfallet bekämpas med kraft.

Samtidigt är det angeläget för mig att understryka att huvudansvaret för barnens fostran vilar på föräldrarna. En ökad samverkan mellan skolan och föräldrarna är därför viktig. I regeringsförklaringen understryks att lärarna måste få känna engagemang och stimulans för att lyckas med sin viktiga uppgift. Det gäller både i arbetet med elevernas kunskapsinhämtande och i den därmed sammanhängande fostrande delen av arbetet. Skolan måste därför kunna lita på föräldrarnas stöd i fostran av barnen liksom föräldrarna kan lita på skolans.

För regeringen är det naturligt att lägga stor vikt vid att skolan får möjlighet att skapa arbetsro. Arbetet med detta måste framför allt bedrivas lokalt. Hur regeringens stöd för en sådan utveckling skall se ut kommer att beredas inom utbildningsdepartementet.

I regeringsförklaringen angavs som en av skolans huvuduppgifter att

skapa respekt för och vidareutveckla demokratins principer om tolerans, samverkan och likaberättigande. Dessa principer förutsätter också respekt för demokratiskt fattade beslut t.ex. om regler för uppförande. Det måste därför ingå i skolans ansvar för elevernas fostran att ge eleverna reellt inflytande över både sin inlärningssituation och skolmiljön i vid mening. På det sättet fostras eleverna till ett ökat ansvarstagande både för sin egen utveckling och för vården av lokaler och material för att ta några exempel.

Widar Andersson kan alltså vara lugn. I framtidens skola kommer elevernas hyfs och uppträdande att understrykas i akt och mening att höja kvaliteten på kunskapsinhämtandet för alla elever.

Anf. 140 WIDAR ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag delar statsrådets och regeringens syn att skolans främsta uppgift är att förmedla kunskap. Det blir ännu viktigare i framtiden, inte minst i Norrland, den landsdel jag kommer ifrån, där man står inför stora strukturomvandlingar.

Jag rör mig mycket ute i skolorna, och många lärare har kontaktat mig. Det är anledningen till att jag ställde frågan. Enligt min mening är regeringens främsta uppgift i dagens samhälle att driva opinion och skapa en policy. Många lärare är oroliga för att utslagningen i grundskolan skall öka. Det sägs att kunskaperna skall premieras, och lärarna är oroliga för att det blir en slagsida och att man bortser från skolobligatoriet. Det uppluckras så att allt fler elever med besvärliga hemförhållanden, vilka har svårt att hänga med i skolan, kommer att slås ut. Det kan bli fallet om regeringens budskap blir alltför entydigt och man enbart betonar kunskap.

Anf. 141 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag delar uppfattningen att en viktig uppgift för skolpolitiker i största allmänhet är opinionsbildning. När det gäller fostrande aktiviteter är verkligheten sådan att man inte kan besluta om att eleverna skall uppföra sig väl, utan det är en kultur som växer fram.

En konkret fråga som jag som skolminister har försökt att sprida kunskap om är detta med mobbning. Jag tror inte att det finns något som är så förödande för de svaga eleverna som att känna sig ovälkomna eller rädsla för att gå till skolan. Dessutom har många ungdomskriminella deltagit i mobbningsaktiviteter. Det kan verka enkelt att göra något åt detta, men erfarenheterna visar att det krävs både kunskap och erfarenhet för att på ett vettigt sätt bearbeta tendenser till mobbning i en skolsituation.

Det finns en del erfarenheter på detta område, och jag har försökt förmedla att de finns. Det finns lärare som arbetar mycket medvetet med dessa frågor, och jag anser att man skall försöka sprida de kunskaperna. Detta är ett konkret exempel där jag försökt lyfta fram en enskild fråga när det gäller kulturen i skolan och vad som är rätt och fel.

Det finns också annat som gjorts på detta område, och i detta sammanhang är frågan om närvaro mycket central. Den förra regeringen uppvaktades med anledning av de erfarenheter och problem man haft med frånvaron i gymnasiet mot slutet av terminen när eleverna ägnat sig mer åt att festa än åt att studera. Det har lett till att frånvaron nu får anges på avgångsbetyget,

och så friska som den här vårterminen har i varje fall eleverna i Stockholm inte varit på många år.

Alla förslag från enskilda skolor och andra där regeringens medverkan behövs för att man skall kunna vidta åtgärder, kommer jag att pröva i positiv anda. Det är oerhört centralt att det fostrande arbetet fungerar.

Prot. 1991/92:14
22 oktober 1991

Svar på frågor

Anf. 142 WIDAR ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för den breddning av sitt svar som statsrådet har gjort. Det är angeläget att man i olika officiella sammanhang påpekar att kunskapsinläring intimt hänger samman med en god social ordning, inte minst för dem som inte har stödet hemifrån. Därmed är jag nöjd.

Anf. 143 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag skall försöka bli tydlig på den punkten. I modern forskning om skolans resultat och inte minst om framgångsrika skolor har framkommit att det inte finns någon motsättning i att arbeta för ökade kunskaper och samtidigt fostra eleverna. Tvärtom tycks erfarenheterna visa att skolor som medvetet arbetar på ett modernt sätt för att eleverna skall lära sig något och som tror på skolans möjligheter att med undervisning nå resultat också åstadkommer mycket positiva sociala effekter. Rätt hanterat blir det vinster i båda dessa avseenden. Jag ser fram emot riksdagens stöd och hjälp i arbetet att föra debatten vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Skrivelse

1991/92:20 1991 års redogörelse för de statliga företagen

Förslag

1991/92:12 Riksdagens revisorers förslag angående näringspolitiken – utredningar och näringspolitiska program

Motionerna

med anledning av prop. 1991/92:21 Teckning av aktier m.m. i Nordbanken

1991/92:N1 av Anita Gradin m.fl. (s)

1991/92:N2 av Ian Wachtmeister och Bengt Dalström (nyd)

1991/92:N3 av Rolf L Nilson m.fl. (v)

24 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 21 oktober

1991/92:16 av Magnus Persson (s) till arbetsmarknadsministern om arbetslösheten bland byggnadsarbetarna m.m.:

Byggnadsarbetareförbundets länsplanerare (ledamöter i länsarbetsnämnden och byggarbetsnämnden i resp. län) upprättar sedan 1981 varje kvartal en prognos över den förväntade sysselsättningen det följande året. Prognosen bygger dels på kända fakta om byggnadsarbetarkår, sysselsättningsmönster, kommande projekt och eventuella samhälleliga insatser, dels på kunskaper och erfarenheter om hur byggmarknaden i övrigt, dvs. den del av marknaden där projekt och arbeten ännu inte är kända, normalt utvecklas. till lämnas en bedömning av arbetsmarknadsläget i augusti 1992. I slutet av september var arbetslösheten bland byggnadsarbetarna 7,8 %, en ökning med 0,3 procentenheter sedan augusti. Arbetslöshetstalet förväntas därefter stiga till 9,9 % i november. För vintern dvs. februari, förutspår prognosen att arbetslösheten bland byggnadsarbetarna kommer att uppgå till 13,1 %, medan den sjunker något i maj månad ner till 11,4 %.

Kommer prognosens siffror att överensstämma med verkligheten innebär det att kåren i november kommer att registrera den allra högsta arbetslöshet som någonsin uppmätts någon novembermånad sedan den moderna arbetslöshetsstatistiken infördes 1956. Den genomsnittliga arbetslösheten bland byggnadsarbetarna under november månad har de senaste 25 åren varit 4,8 %. Jämförelsevis kan nämnas att föregående år var arbetslösheten 3,1 %. Vad gäller februari månad så har högre arbetslöshet än prognosen 13,1 % uppmätts vid endast två tillfällen. Den genomsnittliga arbetslösheten under februari månad är annars 8,5 %, medan nivån i februari i år var 5,9 %. En arbetslöshet på 13,1 % motsvarar drygt 15 000 arbetslösa byggnadsarbetare.

Vad slutligen bedömningen för augusti 1992 beträffar är bilden inte nämnvärt ljusare. I 19 av de 24 länen förutses sysselsättningsläget vara sämre än vid motsvarande tidpunkt i år.

Som vanligt räknar man med att arbetslösheten kommer att bli högst i skogs- och Norrlandslänen under vintern. Under februari månad 1992 beräknas 6 län – Värmland, Kopparberg, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland och Norrbotten – ha en arbetslöshet som uppgår till 20 % eller mer. I dessa län pekar dessutom prognoserna på en fortsatt hög arbetslöshet – över 15 % även under resten av våren.

Kommer länsplanerarnas prognos att slå in för 1992 innebär det att arbetslösheten bland byggnadsarbetarna det närmaste året blir rekordhög, betydligt över 10 % i årsgenomsnitt.

Med anledning av den alltmer krisartade situationen på byggarbetsmarknaden får jag fråga chefen för arbetsmarknadsdepartementet följande:

Vilka konkreta åtgärder avser arbetsmarknadsministern att vidta i anledning av de ökande arbetslöshetssiffror som redovisas i föreliggande prognoser?

Vilka åtgärder ämnar arbetsmarknadsministern vidta i syfte att komma till rätta med arbetslösheten, speciellt i skogs- och Norrlandslänen?

Anmälades att följande fråga framställdes

den 21 oktober

1991/92:55 av *Annika Åhnberg* (v) till jordbruksministern om EG och omställningen av det svenska jordbruket:

I regeringsförklaringen sägs att omställningen av jordbruket skall fullföljas, men det sägs också att en avstämning skall ske efter det att EG lagt fast principerna för sin nya jordbrukspolitik.

Vad menar regeringen egentligen? Formuleringen är svårtolkad. Detta tycks vara ytterligare ett område där regeringen anser att Sverige skall underordna sig EG och inte hävda egna ståndpunkter. Det är dessutom osäkert när EG kan bli klar med sin förändring, och producenterna behöver besked för att kunna planera den närmaste framtiden.

Vänsterpartiet krävde även av den förra regeringen klagörande och möjligheter till förnyad diskussion av Sveriges livsmedelspolitik i förhållande till EG. Regeringen aviserar nu en särskild kommission (av moderata samlingspartiet tidigare avfärdad som ett kommunistiskt påfund). Jag utgår från att denna särskilda kommission skall bestå av representanter för såväl näringen och konsumenterna som partierna.

Saken brådskar.

Jag vill därför fråga jordbruksministern:

Avser regeringen omedelbart vidta åtgärder för att klargöra vad EG-anpassningen innebär i förhållande till omställningen av det svenska jordbruket?

26 § Kammarén åtskildes kl. 18.45.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 8 § anf. 44 delvis,

av talmannen därefter t.o.m. ajourneringen kl. 16.15 och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 22 oktober

1 §	Justering av protokoll.	1
2 §	Svar på fråga 1991/92:9 om Cambodja.	1
	Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
	Hans Göran Franck (s)	
3 §	Svar på fråga 1991/92:18 om Sydafrika.	3
	Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
	Hans Göran Franck (s)	
4 §	Svar på frågorna 1991/92:40 och 49 om sänkta arbetsgivaravgifter	5
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Ingrid Hemmingsson (m)	
5 §	Svar på frågorna 1991/92:52 och 54 om arbetslösheten bland akademiker, m.m.	7
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Olle Schmidt (fp)	
	Marianne Andersson (c)	
6 §	Svar på fråga 1991/92:34 om standardkraven på gruppbo- städer för åldersdementa	10
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Sten Svensson (m)	
7 §	Svar på fråga 1991/92:37 om alkohollagstiftningen.	11
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Sten Andersson i Malmö (m)	
8 §	Svar på fråga 1991/92:50 om ungdomsbostadsstödet.	14
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Kent Carlsson (s)	
9 §	Svar på fråga 1991/92:46 om valkretsindelningen i Malmöhus län	16
	Statsrådet Reidunn Laurén (–)	
	Knut Wachtmeister (m)	
10 §	Svar på fråga 1991/92:39 om prisregleringsavgiften på handels- gödsel m.m.	18
	Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
	Bengt Rosén (fp)	
11 §	Svar på fråga 1991/92:47 om stöd till betodlare m.fl.	20
	Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
	Bengt Kronblad (s)	
12 §	Svar på fråga 1991/92:44 om biogasproduktionen vid Studsvik.	22
	Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
	Rolf L Nilson (v)	
13 §	Svar på frågorna 1991/92:41 och 48 om helikopterverksamheten vid marinkommando ost.	24
	Försvarsminister Anders Björck (m)	
	Mikael Odenberg (m)	

Tom Heyman (m)	
14 § Svar på fråga 1991/92:35 om gränsen för tullfri införsel	26
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Fredrik Reinfeldt (m)	
15 § Svar på fråga 1991/92:36 om skatten på bensin	29
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Sten-Ove Sundström (s)	
16 § Svar på fråga 1991/92:38 om det privata pensionssparandet . . .	32
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Fredrik Reinfeldt (m)	
Ajournering	34
Återupptagna förhandlingar	34
17 § Svar på fråga 1991/92:42 om järnvägstrafiken Stockholm – Oslo	34
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Björn Samuelson (v)	
18 § Svar på fråga 1991/92:43 om en konferens om kärnkraften kring	
Östersjön	36
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Rolf L Nilson (v)	
19 § Svar på fråga 1991/92:51 om återfyllningsbara PET-flaskor . . .	39
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Kent Carlsson (s)	
20 § Svar på fråga 1991/92:53 om det nordiska samarbetet	41
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Ylva Annerstedt (fp)	
21 § Svar på fråga 1991/92:45 om avgiften för högskolestudier	44
Utbildningsminister Per Unckel (m)	
Björn Samuelson (v)	
22 § Svar på fråga 1991/92:33 om skolans ansvar för elevers hyfs och	
uppträdande	45
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Widar Andersson (s)	
23 § Bordläggning	47
24 § Anmälan om interpellation	
1991/92:16 av Magnus Persson (s) om arbetslösheten bland	
byggnadsarbetarna m.m.	48
25 § Anmälan om fråga	
1991/92:55 av Annika Åhnberg (v) om EG och omställningen	
av det svenska jordbruket	49

